

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 1. DECEMBER 1978

ŠTEV. 48 (1894)

Država je dolžna da zaščiti narodne manjšine To načelo mora veljati za vsako državo in za vse manjšine

„Država je dolžna, da zaščiti narodne manjšine. Pri tem ne gre za nobeno koncesijo, s tem država manjšinam ničesar ne daruje, temveč je to njena dolžnost, država je manjšinam to pač dolžna. „Besede, ki jih je izrekel predsednik italijanske republike Sandro Pertini, ko je prejšnji teden na svojem sedežu v Kvirinalu sprejel enotno delegacijo Slovencev iz Furlanije-Juljske krajine, so neposredno sicer veljale slovenski narodnosti skupnosti v Italiji — toda posredno imajo veljavnost in pomen tudi v širšem smislu, da morajo namreč veljati za vsako državo in za vse manjšine.

Sprejem skupne slovenske delegacije pri predsedniku italijanske republike predstavlja po oceni članov delegacije novo stran v zgodovini Slovencev v Italiji. Gre za dogodek zgodovinskega pomena, saj je bilo prvič, da je predsednik republike na Kvirinalu uradno sprejel enotno delegacijo Slovencev. Posebne značilnosti pa je imela tudi delegacija kot taka: da so bile v njej zastopane vse idejne smeri

nove ustave niso bile uveljavljene tiste norme, ki jamčijo enakopravnost državljanov in posebno zaščito jezikovnih manjšin, kar še posebej velja za slovensko manjšino v Furlaniji-Juljski krajini. Seznanila ga je z dolgoletnimi prizadevanji Slovencev, da bi dosegli svoje pravice, ter poudarila zahtevo po celoviti globalni zaščiti teh pravic, da bo zagotovljena enakopravnost Slovencev na političnem, gospodarskem, kulturnem in družbenem področju na osnovi ustavnih norm in ukrepov, kakor so bili sprejeti za druge manjšine v Italiji.

Predsednik Pertini, dolgoletni bорец proti fašizmu in za demokracijo je zagotovil, da popolnoma soglašala z zahtevami slovenske manjšine. Pri tem je dejal, da imajo manjšine pravico do zaščite že zaradi samega dejstva, da so pač manjšine. Gre za spoštovanje duha in črke italijanske ustave, je menil predsednik Pertini, ki je izrecno naglasil, da morajo tako, kot so zaščitene manjšine v Dolini Aoste, v Gornjem Poadižju (Južni Tirolski) in kot so zaščiteni Ladinci, biti zaščiteni tudi Slovenci v Furlaniji-Juljski krajini. V svojem izvajanju je predsednik italijanske republike še poudaril, da je italijanska ustava sad odporniškega gibanja in osvobodil-

ne borbe proti fašizmu. V tej zvezi je visoko ocenil delež Slovencev v profitašistični borbi, medtem ko se je tudi mnogo Italijanov borilo v vrstah jugoslovanske narodnoosvobodilne borbe. Ob koncu pa je slovenski delegaciji zagotovil, da si bo osebno prizadeval in da bo dosegel pri predsedniku vlade ter pri predsednikih poslanske zbornice in senata, da bi se čim prej začela parlamentarna razprava o zakonskih osnutkih za globalno zaščito Slovencev v Italiji.

Sprejem pri predsedniku republike ter spodbudne besede in zagotovila najvišjega varuha republiške ustave so pozitivno ocenili tudi na zadnji seji glavnega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu, kjer so obširno razpravljali o boju za globalno zaščito Slovencev v Italiji. Tozadevno izčrpano poročilo je podal dr. Karel Šiškovič, ki je hkrati tudi član vladne komisije za preučevanje gradiva in pripravo vladnega zakonskega osnutka za globalno zaščito Slovencev. Razprava o teh vprašanjih je izzvenela v sklepu, da je treba postaviti vse sile in vztrajati v boju.

Ta teden je skupno delegacijo Slovencev iz Furlanije-Juljske krajine sprejel predsednik italijanskega senata Amintore Fanfani.

35. rojstni dan nove Jugoslavije

V teh dneh so v Jugoslaviji obhajali Dan republike, največji praznik nove Jugoslavije, ki je 29. novembra slavila svoj 35. rojstni dan. Po vsej državi so bile svečane prireditve, na katerih so se spominjali zgodovinskih dogodkov pred petintridesetimi leti, ko so bili na II. zasedanju AVNOJ v Jajcu položeni temelji državne skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Še posebej pa so rojstni dan republike počastili z novimi delovnimi zmagami, ki so jih občani in delovni ljudje Jugoslavije poklonili domovini za njen praznik.

Na omenjenem zasedanju AVNOJ, ki je bilo 28. in 29. novembra 1943 v bosanskem mestecu Jajce, so sprejeli važne sklepe ustavnopravnega značaja. AVNOJ je postal vrhovni zakonodajni predstavniški organ, torej prvi jugoslovanski parlament; Narodni komite osvoboditve Jugoslavije je prevzel funkcijočasne narodne vlade; izglasovana je bila prepoved vrnitve kralja in sprejet odlok o odvzemu pravic kraljevi vladi; predvsem pa so takrat sprejeli sklep o graditvi nove Jugoslavije kot demokratične in federativne državne skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti.

Tako predstavljata narodnoosvobodilna borba in AVNOJ kot njen najvišji izraz temelj in izvor današnje neodvisne Jugoslavije in njene samostojne poti v socializem. Kajti sklepe, ki so jih sprejeli pred 35 leti v Jajcu, po osvoboditvi dosledno uresničujejo. Še posebej pa nadaljujejo tudi sam predstavniški sistem, kajti med takratnim ustrojem AVNOJ-a in današnjim delegatskim sistemom so vidne paralele: današnji delegatski sistem ima svoje družbene in zgodovinske korenine v AVNOJ-u, na katerem so izvoljeni delegati iz vseh predelov države zastopali in predstavljali vse narode in narodnosti Jugoslavije. In ta skupnost jugoslovanskih narodov in narodnosti se je po vojni odločila za novo družbeno ureditev — za socialistično samoupravljanje.

Druga komponenta jugoslovanske usmeritve na podlagi sklepov AVNOJ-a pa je njena neuvrženost. Takratni sklepi so namreč bistveno prispevali ne le k utrditvi in zavarovanju pridobitve narodnoosvobodilnega boja, temveč tudi k mednarodnemu priznanju tega boja in nove Jugoslavije ter so onemogočili poskuse vmešavanja od zunaj in mešetarjenja z interesi jugoslovanskih narodov in narodnosti. Tudi to svojo neodvisnost Jugoslavija skrbno čuva vsa povojna leta, najvidnejši izraz te politike pa je vloga Jugoslavije in njenega predsednika Tita v krogu neuvrženih.

Praznik republike obhajajo v Jugoslaviji upravičeno s ponosom, v zavesti, da so sklepi, sprejeti pred 35 leti, obrodili lepe sadove.

V počastitev Dneva republike je generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec v torek opoldne priredil sprejem, ki so se ga udeležili številni predstavniki političnega, gospodarskega in kulturnega življenja Koroške. Med udeleženci sprejema so bili tudi zastopniki organizacij in ustanov koroških Slovencev. Pravitako pa so se predstavniki osrednjih organizacij koroških Slovencev udeležili tudi sprejema ki ga je v sredo priredil jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Novak Pribičević.

Manjšinsko vprašanje

na avstrijsko-jugoslovanskih pogovorih

V Beogradu so bili prejšnji teden dvodnevni diplomatski pogovori predstavnikov zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFR Jugoslavije in zunanjega ministrstva republike Avstrije.

Prišlo je do obsežne izmenjave mnenj o vseh vprašanih razvoja dvostranskih odnosov in medsebojnega sodelovanja, zlasti na področju gospodarstva in kulture.

Posebno pozornost so posvetili vprašanju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji v okviru iskanja možnosti, da bi izboljšali njihov položaj v skladu s 7. členom avstrijske državne pogodbe.

med Slovenci samimi; da je zajela tudi italijanske stranke, v katerih so zastopani Slovenci; predvsem pa je predstavljala slovensko narodnostno skupnost v Italiji kot celoto oziroma vse tri pokrajine avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine, kjer Slovenci živijo, to je tržaško, goriško in videmsko.

Delegacija je predsedniku republike izročila posebno spomenico, v kateri ga je opozorila na dejstvo, da v Italiji še po tridesetih letih

Tudi s protimanjšinskimi tribunali nas ne bodo prisilili, da bi pristali na krivične rešitve

Pred višjim deželnim sodiščem v Gradcu je bil v torek zaključen proces, ki ga je Kleine Zeitung oz. njena založnica sprožila proti Petru Wieserju, ki je v zvezi z lanskim bombnim atentatom v Skocijanu v tiskovni izjavi Solidarnostnega komiteja med drugim zapisal, da si koroški dnevniki lastijo pravico tajnega sodišča, ker že prej, preden so znani kakik konkretni podatki, vedo poročati, kje je treba iskati krivce — namreč med Slovenci. Takrat se je Kleine Zeitung čutila užaljeno zaradi formulacije „femegerichtliche Anmahungen“ in je tožila. Celovško sodišče je Petra Wieserja obsodilo, vendar je vložil priziv, o katerem je v torek obravnavalo in razsodilo višje deželno sodišče v Gradcu, ki je prvotno kaznen znižalo od 3000 na 2000 šilingov, hkrati pa zavrnilo zahtevo Kleine Zeitung, ki je hotela doseči objavo obsodbe na stroške obsojenca.

Pri razsodbi graškega sodišča je vsekakor zanimiva utemeljitev: prvotno kaznen je graško sodišče znižalo med drugim zaradi tega, ker je Petru Wieserju priznalo, da je bil kot Slovenec emocionalno (čustveno) prizadet, ko je hotel braniti svojo narodnostno skupnost. Prav ta utemeljitev namreč prikazuje v povsem drugačni luči tudi vse ostale procese, ki so bili sproženi proti slovenskim aktivistom in so se deloma že končali z obsodbo obtožencev, v pretežni večini pa še naprej visijo kot Damoklejev meč nad koroškimi Slovenci.

Vsi naši aktivisti, ki so jih obtožili kot kriminalce, so bili brez izjeme „emocionalno prizadeti“, ko so z demonstrativnimi sredstvi opozarjali na neizpolnjene pogodbene obveznosti Avstrije, ko so protestirali proti manjšini sovražnim dejavnostim in zlasti ko so se upirali vsiljenemu preštevanju, v katerem so upravičeno videli neposredno grozečo nevarnost za obstoj svoje narodnostne skupnosti. Zato so vsi ti procesi ena sama samovoljnost avstrijskih oblasti, ena sama kričeča diskriminacija avstrijskih državljanov slovenske narodnosti, ki jim je kršena ustavno zajamčena enakost pred zakonom;

če pomislimo, da zaradi vandalskega „tafelsturma“ leta 1972 nihče ni bil klican na odgovornost (ker je baje šlo za izraz „ljudske volje“), medtem ko slovenskim aktivistom sodijo kot hudim zločincem — samo zato, ker so opozarjali na krivico ter zahtevali pravico.

Ravno včeraj je bila pred dunajskim deželnim sodiščem prizivna obravnava, kjer sta bila kot tožbenca (oz. obsojenca v prvi instanci) dva mlada koroška Slovenca, Mirko Perč in Jože Müller. Okrajno sodišče v Velikovcu ju je obsodilo zaradi strašnega „zločina“ — poskusa stvarne poškodbe. Takšna je namreč pravica v Avstriji: javno uniformirani „tafelstürmerji“ so v navzočnosti varnostnih organov in med prepevanjem deželne himne z brahialno silo podrli uradne dvojezične napise in s tem poteptali zakonitost v blatu, pa kljub temu niso bili kaznovani; slovenski mladinci pa kaznivega dejanja (stvarne poškodbe) še sploh niso zagrešili, marveč je že njihov dozdevni namen zadostoval za obsodbo.

Ob zaključku redakcije še ni bilo znano, do kakšnega sklepa je prišlo dunajsko sodišče; pa to tudi ni tako važno. Dosti bolj važno in za Avstrijo, ki se rada sklicuje na pravni red, dokaj značilno je sploh dejstvo da njene oblasti s tako očitimi dvojnimi merili odmerjajo pravico. Hkrati pa predstavniki iste Avstrije pozivajo manjšine, naj se z zaupanjem poslužijo možnosti in ugodnosti, ki jim jih daje zakon o narodnih skupinah. (Tozadevni poziv socialističnega poslanca je bil med proračunsko razpravo v deželnem zboru menda edini prispevek o manjšinskem vprašanju.)

Ali ni tukaj na mestu vprašanje, kje naj koroški Slovenci vzamemo takšno zaupanje, ko pa vedno spet doživljamo, da nas za takšno zaupanje potem kaznujejo z novimi krivicami? Kako naj se z zaupanjem poslužimo zakona, ki ga je celo sam zvezni kancler imenoval diskriminacijo za manjšine? Kako naj z zaupanjem sprejmemo rešitve, ki v resnici ni-

česar ne rešijo, temveč nasprotno bistveno poslabšajo in nam okrnejo še tiste male in povsem nezadovoljive pravice, ki smo jih imeli že pred takimi „rešitvami“? Kako naj zaupamo v pravičnost države, ki nas obravnava kot državljane druge vrste, saj nam odmerja pravice z drugačnimi merili kot drugim svojim državljanom?

Na vsa ta vprašanja je možen le odgovor, da je sedanja ureditev povsem nezadovoljiva in za nas nesprejemljiva. V tem smislu tudi diplomatske pogovore, ki so bili prejšnji teden med predstavniki avstrijskega zunanjega ministrstva ter jugoslovanskega zveznega sekretariata za zunanje zadeve, razumemo kot priznanje Avstrije, da s sedanjim zakonom svojih obveznosti iz državne pogodbe še ni izpolnila. Kajti pri beograjskih pogovorih, kjer je prišlo do obsežne izmenjave mnenj o vseh vprašanih razvoja dvostranskih odnosov in medsebojnega sodelovanja, so posebno pozornost posvetili prav vprašanju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, in to — kot je v tozadevnem uradnem sporočilu izrecno poudarjeno — v okviru iskanja možnosti, da bi izboljšali njihov položaj v skladu s 7. členom avstrijske državne pogodbe.

Priznanje, da vprašanje še ni rešeno, pa seveda nalaga Avstriji dolžnost, da se reševanja loti in da doseže rešitev „v skladu s 7. členom“. Pri iskanju take rešitve smo koroški Slovenci vsakčas pripravljeno sodelovali. Nismo in ne bomo pa pripravljeno pristati na takšne oblike reševanja, ki gredo mimo nas in so naperjene proti nam, ko se je to dogajalo doslej. Zato podlaga za reševanje tudi ne more biti tristrankarski dogovor, ki se je v praksi izkazal kot očitna protimanjšinska zarota — podlaga mora biti le enakopravno dogovarjanje med pristojno vlado in prizadeto manjšino. Vsako drugačno „reševanje“ bomo odločno in dosledno odklanjali in nas na take „rešitve“ ne morejo prisiliti — tudi ne s pritiskom političnih procesov v obliki izrazilih protimanjšinskih tribunolov, ki poleg tega močno bremenijo ugled Avstrije v mednarodni javnosti.

V znamenju sodelovanja

V Benetkah je bila pred nedavnim ustanovljena Delovna skupnost za Vzhodne Alpe, v kateri sedaj sodelujejo: italijanski deželi Veneto in Furlanija-Julijska krajina, jugoslovanski republiki Slovenija in Hrvaška ter avstrijske zvezne dežele Koroška, Zgornja Avstrijska in Štajerska, medtem ko sta se Solnograška in Bavarska zaenkrat priključili kot „aktivni opazovalki“. Namen nove skupnosti je napredek obmejnih območij med deželami v loku vzhodnih Alp, pa tudi sodelovanje z drugimi skupnostmi ter tretjimi državami.

Gre torej za medregionalne pobude, ki naj bi pospeševale družbeni in gospodarski napredek prebivalstva teh dežel, njihovo povezavo, to pa — kakor je zapisano v protokolu o saglasju — v okviru njihovih pristojnosti in ob spoštovanju načela, da zunanja politika, torej meddržavni stiki, spada v pristojnost osrednjih vlad.

Statut nove skupnosti predvideva, da je krog članic ali aktivnih opazovalk mogoče razširiti tudi na druge zainteresirane regije, dežele ali republike. Njene naloge so zelo obsežne. Skupnost želi usklajevati rešitve skupnih problemov članic in sklepe posredovati vladam

štirih držav ter Evropski skupnosti v Bruslju. Glavna področja dejavnosti naj bi bila: prometna zveza preko

Alp, pristanišča, proizvodnja in prenos električne energije, kmetijstvo in vodno gospodarstvo, turizem, varstvo naravnega okolja, prastarsko načrtovanje, urbanizem, pa tudi krepitev kulturne menjave in povezav med znanstvenimi ustanovami.

Po potrebi skupnost lahko ustanavlja strokovne komisije, ki naj bi imele svetovalsko vlogo. Protokol predvideva sestanke skupnosti najmanj enkrat na leto in sicer na ravni deželnih oziroma republiških vlad, predseduje pa izmenoma vselej vodja delegacije iz dežele gostiteljice. Sklepi delovne skupnosti sami po sebi niso obvezujoči, temveč jih zasedanja posredujejo vladam kot priporočila. Za „uradne“ jezike na zasedanjih ali posvetovanjih so bile določene nemščina, italijanščina, hrvaščina in slovenščina.

Nova skupnost je brez dvoma zanimiv in hkrati tudi obetajoč pojav v perspektivi bodočega razvoja sodelovanja v tem delu sveta. To potrjuje že „sestav“ skupnosti, ki je z ozirom na članice družbeno politično, geografsko in mednarodnopravno dokaj zanimiv: združuje namreč sestavne dele vseh članic Evropske skupnosti (Italija in Zvezna republika Nemčija), ene nevrtralne (Avstrija) ter ene neuvrščene socialistične države (Jugoslavija). Tak sestav je lahko dobro izhodišče za poglobljanje in širjenje sodelovanja med državami z različnimi družbenopolitičnimi sistemi in tudi z različno opredeljeno zunanjo politiko.

In da se v tem okviru tako kočljivim vprašanjem, kot je manjšinska problematika, ni treba izogibati, kaže dejstvo, da je bila že na ustanovnem zasedanju v Benetkah prisotna tudi manjšinska problematika: z opozorilom na potrebo reševanja odprtih vprašanj, da manjšine potem lahko odigrajo svojo povezovalno vlogo med sosednjimi narodi in državami; pa tudi z izraženim upanjem, da bo o manjšinskih vprašanjih možno stvarno razpravljati in da bodo intenzivni osebni kontakti prispevali k odstranjenju problemov.

Potni listi v jezikih narodnosti

V Jugoslaviji pripravljajo vrsto sprememb glede izdajanja potnih listov. Po novem naj bi potni listi in vize namesto dveh v bodoče veljali pet let.

Najvažnejša novost v zvezi s spremembo zakona o potnih dokumentih jugoslovanskih državljanov pa bo brez dvoma v tem, da bodo potne liste v bodoče izdajali tudi v tistih jezikih narodnosti, ki se uradno uporabljajo v republiki oziroma pokrajini, kjer je dokument izdan. Doslej so potne liste izdajali v jezikih in pisavah jugoslovanskih narodov ter v francoščini, v bodoče pa bodo na področju potnih dokumentov enakopravno upoštevani tudi jeziki narodnih manjšin.

Nove delovne zmage darilo domovini za praznik

V teh dneh obhajajo v Jugoslaviji največji praznik — Dan republike, v spomin na zgodovinsko II. zasedanje AVNOJ pred 35 leti v Jajcu, kjer so bili položeni temelji nove, na federativni osnovi zgrajene Jugoslavije, domovine narodov in narodnosti, ki so se v skupnem narodnoosvobodilnem boju borili za svojo svobodo in boljše bodočnost.

Praznovanje dneva republike je v Jugoslaviji vedno povezano z novimi delovnimi uspehi, ki jih občani in delovni ljudje poklanjajo svoji domovini za njen največji praznik. Tudi letos je bil Dan republike ne samo v prazničnem vzdušju, marveč obenem tudi v znamenju novih delovnih zmag. Povsod v državi so odpirali nove objekte: tovarne in druga podjetja, odseke prometnih zvez, šole in kulturne ustanove ter druge pridobitve; širom domovine so tudi počastili spomin tistih, ki so za njeno svobodo darovali svoja življenja.

Najlepše darilo domovini za njen 35. rojstni dan je brez dvoma prispela jugoslovanska mladina, ki je zgradila okrog 90 kilometrov dolg drugi tir železniške proge Samac-Sarajevo. To darilo pomeni milijon kubikov izkopane in prevožene zemlje, 120.000 kubikov betona, 160.000 položenih železniških pragov, 34 mostov in 7 predorov — to je delo 25.000 parov mladih rok iz vseh krajev Jugoslavije, opravljeno v pičlih osmih mesecih, pravočasno za Dan republike.

Pa vendar tega darila ne gre meriti le po kubikih. Njegov pomen je prav tako in še posebej tudi v idealni vsebini. Z gradnjo drugega tira na progi Samac-Sarajevo je današnja mlada generacija nadaljevala delo svojih očetov in podobno kot oni leta 1947 opravila velik zrelostni izpit iz bratstva in enotnosti ter iz solidarnosti in humanizma.

Izmed drugih dosežkov, s katerimi so počastili Dan republike, bi omenili le še dograditev elektrarne Formin, s katero je bila dokončana izgradnja elektrarn na Dravi med avstrijsko-jugoslovansko državno mejo ter mejo med Slovenijo in Hrvaško. HE Formin je v tem sistemu že osma elektrarna. Prva — Fala — je bila zgrajena še za časa avstroogrške monarhije; v stari Jugoslaviji na tem področju niso napravili ničesar; elektrarna Dravograd je bila zgrajena med drugo svetovno vojno, po osvoboditvi pa je nastalo kar šest novih dravskih elektrarn: HE Mariborski otok je začela obratovati leta 1948, HE Vučenica leta 1954, HE Vuhred leta 1956, HE Ožbalt leta 1960, HE Zlatoličje leta 1968 in sedaj še HE

Formin. Odselji bodo slovenske elektrarne na Dravi dajale letno okoli milijardo in 700 milijonov kilovatnih ur električne energije. Po izračunih strokovnjakov bodo krile dobro tretjino vseh potreb Slovenije po električni energiji.

Najnovejšo slovensko elektrarno na Dravi sestavljajo jez v Markovcih z zadrževalnim bazenom s površino 4,2 milijona m² ter vsebino 23 milijonov m³ vode, nadalje dovodni kanal, ki je dolg 8,5 km in pelje do strojnice v Forminu, od tam pa prav tako dolg odvodni kanal naprej proti Ormožu. Jez v Markovcih ima šest pretočnih polj, vsako po 17 m široko; pretočna zmogljivost jezu je 4200 m³ vode v sekundi.

NA PRIMERU OBČINE BOROVLIJE:

Več demokracije v občine!

Občina Borovlje šteje okoli 8000 prebivalcev. V zadnjih letih se je povečala, ker so ji priključili okoliške kraje. V tem času se je začel v občini pospešeno razvijati pojav centralizacije gospodarske in politične oblasti, in to v rokah nekaj ljudi. To ima za posledico, da se vedno manj upošteva komunalne, gospodarske, narodnostne, pogosto celo osnovne socialne potrebe prebivalstva, predvsem tistega v bolj odročnih krajih.

Zaradi teh razlogov se je pred leti pojavila v občini posebna Volilna skupnost. Zagovorniki te Volilne skupnosti so delavci, kmetje, polkmetje, obrtniki, gostilničarji, nameščenci, upokojeanci, in to tako slovensko kot nemško govoreči. Vsi se načelno zavzemajo za integracijo v politične stranke v občini. Ker pa v trenutnih političnih razmerah v občini nobena stranka zavzeta in poudarjena ne zastopa potreb tistih občanov, ki so odvrinjeni od možnosti soodločanja o najbolj pomembnih, pogosto eksistenčnih zadevah, so sklenili, da oblikujejo nadnacionalno, nadstrankarsko Volilno skupnost.

Volilna skupnost ni in nikoli ne želi postati stranka. V trenutku, ko bodo obstoječe politične stranke v borovljski občini, podobno kot se to že dogaja v nekaterih drugih občinah, resno, zavzeto in dosledno zastopale tudi interese in potrebe socialno šibkejših in zapostavljenih, Volilna skupnost ne bo več potrebna. Toda trenutno takih razmer ni, kar dokazuje že nekaj primerov:

= Borovljski župan Woschitz, izvoljen na listi najmočnejše stranke, v zadnjem času javno poziva na prireditve KHD in na govor predsednika te organizacije Feldnerja. Woschitz torej poziva na prireditve organizacije, ki vsa povojna leta troši sovraštvo, šovinizem in nacionalizem. Zakaj počenja to socialistični župan? Ali je to njegov prispevek k enakopravnemu sožitju v občini? Ali je morda interes članov SPÖ in občanov Borovelj to, kar zahteva KHD — da 20 kilometrov od državne meje ne sme biti trgovine in gospodarskega sodelovanja s sosedno državo?

= ÖVP in FPÖ nikoli v zgodovini občine Borovlje nista prispevali k pomiritvi in sožitju in se nikoli nista zavzemali za krepitev položaja delovnega človeka, resno pa dvomimo, da se bosta v prihodnje.

GRADIŠČANSKI HRVATI OPOZARJAJO:

Avstrija ni izpolnila niti enega določila člena 7

„Z ogorčenjem in obžalovanjem mora tudi ta občni zbor ponovno ugotoviti, da več kot 23 let po sklenitvi avstrijske državne pogodbe na območju naše narodne skupnosti niti ena sama obveznost iz člena 7 ni bila izpolnjena.“ Tako je rečeno v resoluciji, ki je bila sprejeta na nedavnem občnem zboru Hrvaškega kulturnega društva, osrednje organizacije gradiščanskih Hrvatov.

Avstrijo gradiščanski Hrvati opozarjajo, da že pred uveljavitvijo zakona o narodnih skupinah ničesar ni napravila za izpolnitev teh svojih obveznosti iz državne pogodbe, sedaj pa to svojo pasivnost in z njo povezano „finančno izsušitev“ njihove organizacije skuša opravičevati s tem, da gradiščanski Hrvati ne sodelujejo v svetlih za narodne skupine. V tej zvezi HKD ponavlja svoje znano stališče glede asimilantske skupine ter slejkoprej odklanja sodelovanje v sosvetu, v katerem naj bi „kozli igrali vlogo vrtnarja“.

V svoji resoluciji KHD ugotavlja, da so gradiščanski Hrvati že vedno edina večja narodna skupnost v srednji Evropi, ki nima radijskih oddaj v svojem materinem jeziku. „Ze samo na tem primeru je videti, koliko velja tolikokrat poudarjena dobra volja avstrijske manjšinske politike,“ je rečeno v resoluciji, kjer je posebej opozorjeno tudi na nerešena vprašanja otroških vrtcev in šolstva, kar ima za posledico, da asimilacija močno napreduje. Vsled pomanjkanja ustreznega uradnega pojasnjevanja široka javnost ne razume, da z ustavno zajamčeno enakostjo posameznih pripadnikov narodne skupnosti ni avtomatično povezana tudi kolektivna zaščita narodne skupnosti, ugotavljajo gradiščanski Hrvati ter opozarjajo na neprimerno večje možnosti, ki jih ima večinski narod na področjih vzgoje in informacije v materinem jeziku, kar še bolj poudarja očitno zapostavljenost manjšine; upoštevanje intenzivne kulturne in ljudsko-prosvetne dejavnosti ter s tem povezanih investicij in strokovnih kadrov pa to ugotovitev le še potrjuje.

Iz vidika bodočega reševanja odprtih vprašanj gradiščanski Hrvati pozdravljajo zopetno obnovitev vladnih stikov med Gradiščansko in Hrvaško ter naglašajo, da so k temu bistveno doprinesli prav oni. Kot prispevek k razstrpiti ozračja omenja HKD tudi nedavni obisk delegacije FUENS, ki je v Avstriji proučevala manjšinsko problematiko, ob koncu pa poudarjajo: „Osnova za ohranitev in varstvo obstoja naše narodne skupnosti pa slej ko prej ostane člen 7 avstrijske državne pogodbe.“

POLITIKA DVOJNE MORALE

Sredi nov. je beograjsko okrožno sodišče zaradi pomanjkanja zadostnih dokazov zavrnilo zahtevo po izročitvi štirih državljanov ZR Nemčije, ki jih razglajajo za anarhoteroriste. Dobrašen del zahodnonemškega časopisja in politikov je vzel to dejstvo za povod za nove napade proti Jugoslaviji. Tudi avstrijski časopisi

so se pridružili tej kampanji, saj poročajo o jugoslovanski politiki v glavnem le tedaj, če se jim zdi, da bi jo lahko očrnilo.

Jugoslaviji očitajo, da podpira mednarodni terorizem, čeprav jim je znano da ga Jugoslavija zavrača. Znano jim je tudi, da z jugoslovanskega ozemlja ni bilo akcij proti drugim državam, in da na jugoslovanskih tleh ni bilo napadov na predstavnike drugih držav; v tem smislu je tudi 24. novembra zavrnil zahodnonemške izjave uradni predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFRJ Mirko Kalezić.

Zdi se, da hoče zahodni tisk s to kampanjo očrtni jugoslovansko politiko neuvrčenosti in njeno podporo narodno-osvobodilnim gibanjem v nerazvitih deželah. S takimi histeričnimi napadi pa skušajo tudi odvračati pozornost od zadržanja zahodnonemških oblasti do fašističnih teroristov, ki v Nemčiji napadajo predstavnike jugoslovanske države. Tako na primer oblasti niso izročile znanega fašističnega zločinca Bilandžiča, čeprav je pristojno sodišče v Kölnu izrecno ugotovilo, da vsi pravni razlogi govorijo za izročitev. Takšno zadržanje zahodnonemških oblasti ne odgovarja zahodnonemško-jugoslovanskemu sporazumu o izročevanju. To je v resnici potuha za fašistične emigrante in jih vzpodbuja k nadaljnjim zločinskim dejanjem. Pred kratkim se je npr. napotil Bilandžič v Ameriko, da bi navezal tam kontakte s podtalnimi fašističnimi skupinami. Imel je potni list, ki so mu ga izdale oblasti Severnega Porenja-Westfalije. List „Frankfurter Allgemeine“ omenja, da ravnajo z Bilandžičem kot „nekakšnim častnim gostom.“ Znano je tudi, da se mnogi vladni politiki niso ogradili od grobe in primitivne protijugoslovanske kampanje; nekateri so zahtevali ukrepe na finančnem in turističnem področju. Zato pa dotični politiki nimajo pravice napadati odločitve beograjskega sodišča, ki je sklepalo v skladu z zakonskimi predpisi jugoslovanske države.

Tako se spet enkrat kaže politika dvojne morale, kakor jo dovolj pogosto doživljamo tudi pri nas v Avstriji — ne nazadnje še posebej v zvezi z manjšinskim vprašanjem.

= KPÖ: članstvo in lokalni funkcionariji te stranke v borovljski občini so brez dvoma resno zavzeti, da se odnosi v občini izboljšajo in da se ustvari več enakopravnosti. Vendar je vsa ta zavzetost članstva in lokalnih funkcionarjev zelo otežkočena zaradi tega, ker vodstvu KPÖ po drugi svetovni vojni ni uspelo, da se loti socialnih problemov delovnih ljudi v Avstriji na takšen način, da bi potegnili za seboj ljudstvo. Medtem ko so italijanska, španska, francoska in druge komunistične partije v Evropi znale voditi samostojno politiko in s tem pridobiti zaupanje velikega števila prebivalstva, vodstvo KPÖ tega ni znalo in tudi ne zna. To so tudi vzroki, da je KPÖ pri zadnjih občinskih volitvah 8. oktobra 1978 na Dunaju izgubila 33% volilcev.

To je le nekaj argumentov, ki potrjujejo, da je trenutno potrebna nadnacionalna, nadstrankarska Volilna skupnost. Naloga le-te je med drugim tudi ta, da vnese tudi v politične stranke bolj kritično razmišljanje in bolj konkretno zavzemanje za več demokracije v občini. V Volilni skupnosti sodelujejo socialisti, angažirani katoličani, komunisti, strankarsko nevezani, nemško in slovensko govoreči. Volilna skupnost je odprta vsem občanom, nastopa proti razdvajanju slovensko in nemško govorečih, ki imajo enake socialne in druge probleme; deluje dosledno dvojezično, ker se občina Borovlje nahaja na narodnostno mešanem ozemlju.

Ze danes vemo, da ta demokratska in široko zasnovana politična orientacija Volilne skupnosti marsikomu od vodilnih v občini ne bo po volji, toda kljub temu smo prepričani, da je bolj uspešno delo v občini v korist vseh občanov le ob sodelovanju vedno večjega števila občanov, ki morajo neposredno odločati o lastnih problemih. Zadnje zborovanje občanov, ki so ga sklicale ÖVP, SPÖ in FPÖ in kateremu se je odzvalo iz občine, ki šteje 8000 prebivalcev, le okoli 50 ljudi, najbolj prepričljivo dokazuje, da v občini manjka neposredna demokracija.

Zato je eden izmed osnovnih ciljev Volilne skupnosti: Več neposredne demokracije v občinski svet!

dipl. inž. Feliks Wieser

Slovanska imena - zgovorne priče naše preteklosti

Novi pogledi na „temna stoletja“ avstrijske zgodovine

Na povabilo Kluba slovenskih zgodovinarjev in geografov na Koroškem je v torek 2. novembra v dvorani „Aula slovenica“ v Celovcu predaval univ. doc. dr. Otto KRONSTEINER z Dunaja k temi „Slovani v Avstriji iz vidika krajevnih imen“. Nadvse razveseljivo število nad sto poslušalcev in številna vprašanja v diskusiji po predavanju so potrdili izredno zanimanje za tovrstna vprašanja, ki jih koroško zgodovino pisje in publicistika raje skušata diskretno obiti ali zamlčati.

Za zgodnji srednji vek, ko so velike predele današnje Avstrije naselili naši predniki in zapustili bogate sledove svoje kulture, ki samo čakajo odkritja, so poleg arheolo-

ških najdb vsekakor slovanska krajevna in osebna imena najpomembnejši viri. Ravno slovansko obdobje pa tudi v najnovejših publikacijah še vedno prištevajo med „temna stoletja“ avstrijske zgodovine.

Da je možno razsvetliti taka „temna stoletja“ samo z načrtnim in doslednim znanstvenim delom, nazorno dokazuje jezikoslovno delo dr. Kronsteinerja, ki je docent na inštitutu za slavistično filologijo dunajske univerze. Predavatelja je pozdravil dr. Miran Zwitter in na kratko predstavil nekaj njegovih znanstvenih razprav, izmed katerih naj bodo tukaj navedene samo „Wörterbuch der Gewässernamen von Österreich“, „Die slow. Namen Kärn-

tens in Geschichte und Gegenwart“ ter „Die alpen-slawischen Personennamen“.

V svojem celovškem predavanju je zbudil predavatelj posebno pozornost z razlago imena Celovec-Klagenfurt, ki jo izvaja iz latinske oblike Aquilavicum. Pri tem je odločno zavrnil dosedanja Kranzmayrjevo razlago cviliti-klagen. Prvotako zanimiva je njegova razlaga „Hrvatov“ v alpskem prostoru iz obrske oblike charvata (kar pomeni „svobodni vojščaki“) ter v tej zvezi socialno tolmačenje „Obrov“ kot slovansko govorečega vojaškega sloja, ki je svoja utrjena naselja načrtno razporejal v obliki polkroga ob prometno in strateško važnih točkah.

Posebno nazorno je predavatelj prikazal na podlagi zemljevidov nemških krajevnih imen na -ing oz. slovanskih krajevnih in ledinskih imen bajuvarki oz. slovanski selitveni prostor v Gornji Avstriji, ki je dosedaj najbolje raziskan.

Ob nekaterih koroških primerih je predavatelj obrazložil zgodovinski proces ponemčenja krajevnih imen, pravitako pa na vprašanje nedvoumno odgovoril, da je vsak poizkus germanizacije krajevnih in drugih imen dandanes po mednarodnem standardu nedopusten.

Ker povezuje predavanje „Slovani v Avstriji iz vidika krajevnih imen“ zgodovinska, arheološka in jezikoslovna spoznanja v strnjeno celoto, ki nudi dober kronološki in prostorski vpogled v pomen in vlogo Slovanov v Avstriji, bomo v kratkem z dovoljenjem avtorja objavili celotno besedilo predavanja.

AULA SLOVENICA

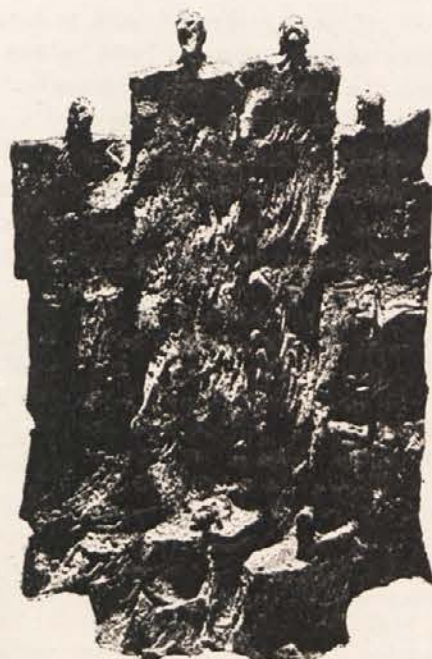
CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vljudno Vas vabimo na otvoritev razstave akademskega kiparja in grafika

prof. Draga Tršarja

ki bo v ponedeljek 4. 12. 1978 ob 19. uri v okviru kulturnega sporeda

Razstava bo odprta do 22. 12. 1978, od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

DAN REPUBLIKE

v celovškem klubu „Triglav“

Klub jugoslovanskih delavcev v Celovcu „Triglav“ je tudi letos pripravil lepo prireditev, s katero je dostojno počastil Dan republike.

V soboto na večer se je v veliki dvorani celovške delavske zbornice zbralo več sto jugoslovanskih delavcev, začasno zaposlenih na Koroškem. Mnogi so prišli z družinami, da v prijetnem domačem ozračju počastijo največji praznik svoje domovine. Pridružili pa so se jim tudi številni častni gostje, med njimi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Milan Šamec s soprogo ter člani generalnega konzulata, predstavniki koroške delavske zbornice in sindikata, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in mnogi drugi. Posebno prisrčno pa je bil sprejet mladinski tamburaško-pevski ansambel iz Zagreba, ki je praznično srečanje obogatil s svojim pestrim sporedom.

Po pozdravnih besedah predsednika kluba „Triglav“ Aleksandra Konca sta udeležencem proslave kratko spregovorila konzul Zorol Šandor ter predstavnik koroških sindikatov Fritz Kogelnik. Konzul Zorol Šandor je orisal zgodovino nove Jugoslavije ter njen povojni razvoj; pri tem je posebej omenil tudi ureditev manjšinskega vprašanja z uresničitvijo dosledne enakopravnosti vseh narodnosti. Zastopnik OGB Kogelnik pa je spomnil na letošnjo 60-letnico nastanka avstrijske republike ter zlasti opozoril na njen razvoj po drugi svetovni vojni; jugoslovanskim delavcem pa je za Dan republike čestital v imenu koroških sindikatov in delavske zbornice.

Nagovorom je sledil bogat kulturni spored, ki sta ga mladi tamburaški

in dekliški pevski zbor iz Zagreba izvajala na zavidljivo visokem nivoju. Prvi del je obsegal skladbe in pesmi, ki so pripovedovale o težkem narodnoosvobodilnem boju jugoslovanskih narodov in narodnosti, o ponosnih uspehih pri povojni obnovi in izgraditvi nove Jugoslavije, predvsem pa o veliki ljubezni, ki jo jugoslovanska mladina goji do domovine in njenega predsednika Tita. V drugem delu pa so mladi izvajalci v pesmi in glasbi spremljali poslušalce širom po Jugoslaviji ter jim predstavili bogastvo in lepoto narodnih pesmi iz posameznih republik in pokrajin.

Proslavi, s katere so poslali pozdravno pismo predsedniku Titu, je potem v klubskih prostorih „Triglava“ sledilo še družabno srečanje.

DEJAVNOST KOT PRISPEVEK

k sporazumevanju med narodi

V pregledu svojih dejavnosti v letu 1978 Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem poudarja, da so bila tudi v tem letu vsa prizadevanja usmerjena v izboljšanje odnosov med obema državama. Dejavnosti, ki opravičujejo obstoj društva, so mišljene kot prispevek k povezovanju in sporazumevanju med narodi.

Iz tega spoznanja je društvo, ki se pri svoji dejavnosti stalno srečuje s manjšinskim problemom, naslovilo na pristojna mesta v deželi posebno spomenico, v kateri je zavzelo stališče k manjšinskemu vprašanju. Društvo zastopa mnenje, da je zakon o narodnih skupinah najnižja mera tistega, kar se manjšini mora priznati; to pa pomeni, da mora biti nasproti najnižji tudi najvišja mera. „Prostor med najnižjo in najvišjo mero pa je osnova, na kateri bi se morali pogovarjati in pogajati preko okvira zakona o narodnih skupinah,“ poudarja društvo v svojem pregledu.

Medsebojnu spoznavanju je bilo namenjeno predavanje univ. prof. dr. Janka Pleterškega, ki je v Celovcu govoril o narodnostih v Jugoslaviji. (Njegova na temeljitem poznavanju osnovana izvajanja so bila za koroško jav-

nost izredno zanimiva ter so naravnost silila k primerjanju položaja in obravnavanja narodnih manjšin v Jugoslaviji na eni ter v Avstriji na drugi strani; o predavanju smo obširno poročali v našem listu, v celoti pa bodo izvajanja dr. Pleterškega objavljena v Koroškem koledarju 1979 — op. ured.)

Spoznavanju krajev in ljudi v sosednji državi so služili razni poučni izleti v Jugoslavijo, ki jih je društvo priredilo tudi v tem letu. Prav tako je društvo spet organiziralo tradicionalno počitniško kolonijo ter je večjemu številu koroških otrok omogočilo nepozabno letovanje na jadranski obali, kjer so lahko navezali prijateljske slike z jugoslovanskimi sovrstniki. Ne nazadnje pa so kot prispevek k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju preko državnih mej in hkrati k „spravi“ med obema narodoma na Koroškem zamišljene tudi skupne kulturno-prosvetne in folklorne prireditve.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem tudi v prihodnjem letu načrtuje vrsto dejavnosti in prireditev, ki naj bi služile zblizanju ljudi tu in onstran meje.

meni preobrniti in kot tako izkoristiti na škodo dobrega imena inž. Antona Schlapperja. Namreč stavek, ki naj bi ga izjavil sogovornik (citiram) „lahko bi imeli še več strank, tudi nemške, pa se na to poživigamo“, je moč razumeti na dva načina. Ali dobesedno čes, da se sogovornik kot podjetnik in trgovec poživiga na svoje stranke, kar je nelogično, celo absurdno. Ali pa tako, kot sledi v nadaljevanju zapise misli (citaf) „spoštujemo vse stranke...“ itd.

Beseda „poživigamo“ se je izcimila iz pogovora o možnosti širjenja trgovine in podjetja, pri čemer je inž. Schlapper omenjal pomanjkanje ljudi in še druge drobne okolnosti, ki ga niso vzpodbujale k temu, da bi „za vsako ceno“ širil svojo dejavnost.

Ob tem, ko se za ta neljubi spodrsrlaj inž. Antonu Schlapperju opravičujem, menim, da je v svojem kraju, v bližnji in daljni okolici dovolj znan in ugleden in se mu zatagadelj ne bo težko ubraniti pred morebitnimi zlonamernimi podtkanji.

Marjan Remic

MARIJA VILFAN

ČLOVEKOVE PRAVICE

(Ob tridesetletnici Splošne deklaracije človekovih pravic)

In kaj je s pravico do izobrazbe? Leta 1968 so razvite države potrošile več kot 120 milijard (USA dolarjev) za izobraževanje, manj razvite pa manj kot 1 milijardo 200 milijonov dolarjev, čeprav imajo razvite dežele le eno tretjino prebivalstva sveta in le eno četrtino mladine. Razlika celo raste. V času od 1960 do 1968 leta so razvite dežele imele približno polovico vseh študentov na svetu. V Evropi, Sovjetski Zvezi in Severni Ameriki vpis v osnovno in srednjo šolo teče paralelno z rastjo mladega prebivalstva od 6. do 19. let starosti. V manj razvitih državah pa se je prebivalstvo te starostne dobe povečalo za 36 milijonov iznad sicer povečane šolskega vpisa. V tem pogledu je Afrika v najslabšem položaju. V letih 1967/68 v Mavretaniji 9 izmed 10 šoloobveznih otrok ni hodilo v šolo; v Maliju 6; v Alžiru 4; v Botswani 5 in v Zambiji 4. In tako naprej.

In kako je z mednarodno definirano pravico do najvišjega standarda telesnega in duševnega zdravja, čeprav je leta 1967 70% svetovnega prebivalstva živelo v manj razvitih državah, so le-te imele vsega skupaj 25% vseh zdravnikov na svetu, 28% zobozdravnikov, 20% medicinskih sester in 30% bolniških postelj. Poleg tega je 70 do 80% zdravstvenega osebja v manj razvitih deže-

lah živelo v velikih mestih in tako prepuščalo 80% prebivalstva rokam 20% zdravstvenega osebja. S tem lahko razložimo, med drugim tudi visoko smrtnost in posebno visoko otroško umrljivost v Afriki.

Z besedami avtorja študije je absolutna revščina žalostna usoda 40% vsega prebivalstva manj razvitih dežel, ki ne uživa nikakršnih človekovih pravic, še najmanj pa ekonomske, socialne in kulturne pravice. Životari ob dohodku, ki ga v Združenih državah Amerike cenijo na 30 centov dnevno. 20 do 25% otrok umre pred 5 letom. Poprečna življenjska doba prebivalcev je 20 let krajša kot v razvitih deželah.

V razpravi so ugotovili, da je definicija človekovih pravic res le ena sama, da pa v luči ekonomske in družbene resničnosti nerazvite države kaže na drugačne potrebe in pričakovanja in tudi druge prioritete od teh, ki veljajo v državah, katere uživajo višji življenjski standard.

Avtor študije je podčrtal, da je za dejansko uresničevanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic dolžnost vsake posamezne vlade; za manj razvite države je priporočil radikalne reforme — posebno agrarno — odpravo korupcije, predvsem pa sodelovanje vsega ljudstva v naporih za izvajanje

4 nje gospodarskih in družbenih planov, ki naj bi pospešili uživanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic. Razpravljalci so predlagali, naj komisija poudari obveznost vsake države za uresničevanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic; vsaka država naj sama odloči, kako bo, v skladu z gospodarskim in kulturnim razvojem in tradicijami, pospeševala spoštovanje človekovih pravic, in katere prioritete bo izbrala.

Razpravljalci pa so poudarili, da so se vse članice Združenih narodov po ustanovni listini zavezale, da bodo delale posamezno in skupaj za splošno in dejansko spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svobčin vseh ljudi.⁵ Če so industrializirane države odkritosrčne v svojih izjavah o potrebi po izboljšanju varstva človekovih pravic, naj prevzamejo nekatere odgovornosti glede na politično in gospodarsko samoodločbo bilateralno pomoč in mednarodne ekonomske odnose. Razvite dežele bi lahko odigrale večjo vlogo pri ustvarjanju potrebnih pogojev za hitri gospodarski razvoj manj razvitih dežel in jim tako pomagale pri uresničevanju gospodarskih, socialnih in kulturnih, kot tudi političnih in državljskih pravic. Toda dejstvo, da se ustvarjanje novega ekonomskega reda ne premakne z mrtve točke, vzbuja dvom v odkritosrčnost izjav razvitih držav o človekovih pravicah.

Resolucija, ki so jo sprejeli ob zaključku diskusije, je močno podčrtala odgovornost vseh članov mednarodne skupnosti za ustvar-

janje pogojev za uresničevanje teh pravic, ter priporočila izdelavo študije o mednarodnih dimenzijah pravice do razvoja, ki naj bo moralna in pravna osnova raziskav za vzpostavitev nove ekonomske ureditve.

Mednarodna skupnost in človekove pravice

Tako so razpravljalci ugotovili, da obstoji povezanost in pogojenost narave, obsega in dejanske veljave priznanih človekovih pravic s stanjem in možnostmi družbe, za katero v posameznem primeru gre, in da obstoji tudi povezanost in pogojenost narave, obsega in veljave človekovih pravic (in tudi pravic posameznika) s stanjem in možnostmi mednarodne skupnosti.

O nujnosti spremembe dosedanjih gospodarskih odnosov in vzpostavitve pravičnejše gospodarske ureditve smo že govorili.

Prvi pogoj za uspeh mednarodne skupnosti na področju človekovih pravic pa je seveda ohranjanje miru. Kakor je rekel tovariš Tito na 11. kongresu ZKJ, mir v svetu očitno ni zagotovljen. Nevarnosti vojne ne le v lokalnih, temveč tudi v svetovnih razsežnostih ni mogoče izključiti. Ohranitev miru v današnjem svetu pa pomeni predvsem nadaljevanje in poglobljanje procesa popuščanja napetosti in odločno delo na razorožitvi.

(Dalje v prihodnji številki)

⁵ Ustanovna listina Organizacije združenih narodov, 55. in 56. člen.

Oddaja „Spoznavajmo svet in domovino“ v Železni Kapli

Ze pri prvih razgovorih med zastopniki Zveze slovenske mladine in ljubljanskega radia ali bolje rečeno organizatorji javne radijske oddaje „Spoznavajmo svet in domovino“ je bila izražena želja, da bi ta priljubljena oddaja potekala vsaj enkrat na leto tudi na koroških tleh. Zastopnik krajevnega združenja ZSM v Železni Kapli, ki je prisostvoval tem prvim pogovorom, je bil teden dni navrh v Ljubljani na podobnem razgovoru, na katerem so se konkretno pogovorili, da bo letos potekala javna radijska oddaja v hotelu Obir v Železni Kapli.

V soboto 25. novembra je bilo tako daleč. Ze opoldne so v hotelu Obir v Železni Kapli tehniki ljubljanskega radia začeli vzpostavljati telefonsko zvezo z Ljubljano, po kateri naj bi potekal neposreden prenos oddaje. Ze v zgodnjih popoldanskih urah je prišla v Železno Kaplo prva nastopajoča ekipa iz Jesenic s kar 60 navijači, katere so sprejeli zastopniki krajevnega združenja ZSM v Železni Kapli. V kratki diskusiji pri Brunnerju, kamor so se umaknili pred veliko gnečo v hotelu Obir, ki je medtem že do zadnjega razpoložljivega sedeža napolnjen, so razpravljali o problemih mladih Slovencev na Koroškem ter sploh o problemih slovenske manjšine v Avstriji (ob tej priložnosti bi se zahvalil tudi Brunnerjevemu Heinziju, da je dal na razpolago

prostore). Medtem je prišla tudi že druga nastopajoča skupina iz Ljutomer. Ob 16. uri so se začele odvijati zadnje priprave za oddajo in po poročilih ob 17. uri so iz Ljubljane predali besedo radijskim napovedovalcema v Železni Kapli.

Po kratkih uvodnih besedah in predstavitvi kraja, v katerem se je odvijala oddaja, to se pravi občine Železna Kapla, se je začel tekmovalni del oddaje. Med posameznimi vprašanji, na katera sta odgovarjali nastopajoči ekipi iz Ljutomera in Jesenic, pa so v kratkih besedah domačini vsak po svoje nakazali poslušalcem pri radijskih sprejemnikih (po statistiki 100.000 do 300.000) ter navzoči mnogoštevilni publiko, ki je direktno prisostvovala tej oddaji, probleme in delovanje manjšine na Koroškem. Tako je Andrej Kokot z recitacijo svoje pesmi „Pod skalo gorečo“ poudaril živlensko voljo Slovencev tukaj na Koroškem, Jože Blajs je na kratko predstavil delovanje krajevnega združenja ZSM v Železni Kapli. Janez Wutte-Luc je poudaril pomen priznanja zveze združenja borcev Jugoslavije, ki sta ga pred kratkim prejela on in Zveza koroških partizanov in pri tem dejal, da to priznanje smatra kot odlikovanje vseh borcev na Koroškem v boju proti fašizmu v drugi svetovni vojni. Pred-

sednik SPD „Zarja“ iz Železne Kaple Peter Kuchar je v kratkem jedrnatem poročilu nakazal delovanje kapelskega društva ter 70-letno trnjevo pot le-tega, posebno v drugi svetovni vojni. Direktor hotela Obir v Železni Kapli Ivo Silič pa je predstavil možnosti letoviščarjev, ki pridejo v Železno Kaplo in nastanek ter namen hotela Obir.

V popestritev programa je prispeval znani ansambel Mojmira Sepeta s priznanimi in priljubljenimi slovenskimi popevkarji Majdo Sepe, Marjano Deržaj, Otom Pestnerjem in Jankom Ropetom.

Po končani oddaji, na kateri so Jeseničani kljub glasni podpori svojih navijačev podlegli Ljutomerčanom z rezultatom 3:5, so že ansambel in omenjeni popevkarji predvajali enourni koncert znanih slovenskih popevk ter že itak nadvse zadovoljnim gledalcem pripravili še eno uro glasbenega užitka. Dva člana pionirske folklorne skupine SPD „Zarja“ pa sta se v narodni noši z nageljni in majhnimi darili skromno oddolžila nastopajočim.

Mnogim so se ob tej srčno-iskreni prireditvi in ob tako prepričljivem izvajanju lepih slovenskih popevk, zalesketale solze vočeh.

Po koncertu pa so se domačini še pozno v noč z nastopajočimi pogovarjali in se veselili nad tako uspelo prireditvijo.

Ob koncu, kar pa naj ne pomeni nazadnje, ampak v prvi vrsti, pa bi se zahvalili vsem tistim, ki so to prireditve s svojim idealizmom sploh omogočili in žrtvovali svoje proste ure, da so pripravili vse potrebno, kar je mnogokrat delo, ki se ga ne vidi. Upamo, da bo Železna Kapla v bodoče še kedaj doživela podobno prireditve.

Za poglobitev stikov med Slovenci doma in na tujem

Slovenska izseljenska matica v Ljubljani je pripravila načrt dela za prihodnje leto, s katerim si je zastavila nalogo, da bo navezala še tesnejše stike z vsemi slovenskimi organizacijami in društvi v tujini. Pri tem je osnovni namen njenega dela predvsem krepitev narodne zavesti, jezika in kulture med rojaki v tujini, zato je njena dejavnost usmerjena v poglobljanje in utrjevanje vezi med Slovenci doma in v svetu.

Program dejavnosti Slovenske izseljenske matice je zelo obsežen. Med pomembnejšimi dogodki v prihodnjem letu bo proslava 50-letnice delovanja slovenskega društva v Eisdu v Belgiji, ki sodi med najstarejša slovenska društva v zahodni Evropi. Slovenci, ki so včlanjeni v društvo „Jadran“ v Melbournu v Avstraliji, bodo v prvi polovici prihodnjega leta odkrili spomenik pesniku Otonu Župančiču. Praznovali pa bodo tudi v društvu „Triglav“ v Buenos Airesu v Argentini, kjer bodo jeseni dobili nove društvene prostore.

Zelo važno poslanstvo izpolnjuje med Slovenci v tujini revija „Rodna gruda“, ki je mnogim rojakom po svetu postala najtesnejša vez z domovino. Slovenska izseljenska matica izdaja revijo že 25 let ter jo pošilja v 42 držav sveta.

Med trenutno najpomembnejše naloge Slovenske izseljenske matice pa brez dvoma sodi priprava antologije slovenske izseljenske književnosti. Delo, ki ga pripravlja znanstvena sodelavka matice Jerneja Petrič, bo vsebovalo poezijo, prozo in dramske tekste. Knjigo, ki bo predvidoma izšla leta 1980 v nakladi 2000 izvodov, bodo natisnili v slovenskem in angleškem jeziku. Pripravili pa bodo tudi bibliografijo slovenske izseljenske periodike, in sicer za obdobje od leta 1891 do 1945.

Nove avtoceste

Ena najlepših avtocest v Avstriji je vsekakor Turska avtocesta, ki se vleče od Solnograda do Beljaka. Skupna dolžina te ceste, ki pa še ni dograjena, znaša 188 kilometrov. Ker je gradnja zaradi goratosti zelo težavna, je tudi napredovanje gradnje temu primerno (cesta je ponekod zgrajena samo na betonskih stebrih). Kljub težavnosti terena pa se gradnja na turski cesti vedno bolj bliža koncu. Na odseku Solnograd—Spittal bo naslednje leto samo še 12,5 km nezgrajene ceste.

Pred meseci je bil zgrajen in predan prometu 4,5 kilometra dolgi odsek Rennweg—Rauchenkatsch. V okviru te gradnje, ki je trajala osem mesecev, je bilo premaknjenih 1,4 milijona m³ materiala. Na tem odseku sta bili udeleženi dve gradbeni podjetji, Teerag-Asdag iz Celovca in Gradischnig iz Beljaka. Zaposlenih je bilo 100 ljudi, gradnja pa je stala 110 milijonov šilingov. Skupna moč gradbenih strojev in naprav je znašala 9000 KM. Stroji so porabili 1 milijon litrov disla in 35.000 litrov olja. V okviru gradnje je bilo treba vgraditi okrog 8.000 metrov cevi oz. kanalov za odvajanje vode. Nasip za traso je požrl 1.100.000 m³ materiala.

Zaradi slabega vremena v jeseni 1977 in spomladi 1978 se je izgradnja tega odseka nekoliko zakasnila.

Izgradnja turske avtoceste na odseku Solnograd—Spittal (146 km) je torej zopet napredovala za nekaj kilometrov. Trenutno je prevoznih 116,5 km avtoceste. Od poletja prihodnjega leta bo samo še 12,5 km nedograjene ceste; poleti 1980 leta pa bo tudi ta vrzel izpolnjena.

V nekaj letih bo zgrajena Turska

avtocesta. Hkrati z njo bo zgrajen tudi karavanski predor in pa avtocesta v Jugoslaviji (od cestnega predora pod Karavankami preko Ljubljane, Zagreba, Beograda do grške meje).

Torej tudi v sosednji Jugoslaviji mrzlično delajo na ureditvi tega projekta. Med Zagrebom, Beogradom in grško mejo je delo v polnem teku. Poleg obstoječega takoimenovanega avtoputa gradijo novo traso, ki je na nekaterih odsekih že asfaltirana. Obe skupaj bosta predstavljali novo sodobno avtocesto.

Z izgradnjo Turske avtoceste, predora pod Karavankami in zgoraj omenjene jugoslovanske avtoceste, se bo bližnji vzhod bistveno približal srednji in severni Evropi.

Slovensko prosvetno društvo „Sentjanž v Rožu“ vabi na skioptično predavanje z barvnimi diapozitivi

„POTOVANJE PO POLJSKI“

v nedeljo 3. decembra 1978 ob 19. uri pri Tišlarju v Sentjanžu.

Predava: prof. Štefan Pinter

Prisrčno vabljeni!

Tudi oblika pomoči

Na pobudo predsednika mladinske organizacije Tabor Milana Širše v Mariboru, so mladinci na svoji seji sklenili na originalen način pomagati Koroškim Slovincem s tem, da bodo od sledj naprej prodajali v Sloveniji značke, ki so jih v Avstriji izdali koroški Slovenci.

Za začetno področje so si izbrali Savinjsko dolino, kjer prodajajo značke v okviru mladinskih organizacij in organizacije združenega dela.

Naj bi ta primer pomoči koroškim Slovincem vplival tudi na druge kraje oz. organizacije, tako v Sloveniji kakor tudi na avstrijskem Koroškem.

Marjan Pečnik

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

dramo

(Jurčič-Inkret)

DESETI BRAT

v petek 8. decembra 1978 ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.

Gostuje: Slovensko narodno gledališče iz Maribora.

28. Slovenski ples

bo v soboto 13. januarja 1979 s pričetkom ob 20. uri v prostorih Delavske zbornice v Celovcu, Bahnhofstraße 44

Slovenska prosvetna zveza

Pliberk

Oglašamo se sicer z majhno zamudo. V soboto 11. novembra zvečer je pri nas v Pliberku v Schwarzlovih dvorani gostoval moški zbor Janko Vincenc Harkov iz Radelj ob Dravi. Izvajanja tega zbora so naši ljudje nagradili z navdušenim aplavzom, kar dokazuje, da smo Pliberčani imeli v gosteh res kvaliteten pevski zbor. Med pesmimi sta recitala Majda Šefer in Anton Vodusek, tekste slavista Vlada Vernika.

S pevci tega zbora, ki šteje 45 pevcev in ki ga vodi profesor Branko Čepin, imamo pliberški pevci dobre stike. Z njimi smo skupaj sodelovali na turneji „Od Pliberka do Traberka“ in tudi drugod. V tem zboru, ki obstoja že 30 let, pojejo pevci vseh slojev, od delavca v tovarni do pevača s fakultetno izobrazbo. Da je to kakovosten zbor dokazuje tudi dejstvo, da je zelo povprašan, saj ima na leto okrog 40 nastopov. Poleg tega nastopa tudi na radijskem tekmovanju RTV Ljubljana, drugo leto v poletni sezoni pa bo imel v Portorožu posebne koncerte za turiste, kjer bo poleg slovenskih pesmi pel tudi angleške in nemške.

Nastop pevcev iz Radelj je bil pravo doživetje. Naše ljudstvo, ki ljubi slovensko pesem in sploh petje, je vsekakor prišlo na svoj račun. Vsi so bili enotnega mnenja, da še pridejo, kajti takšnih pevskih koncertov se vedno veselimo in so lep prispevek v popestritev pevske dejavnosti med našim prebivalstvom. Takšni nastopi

Ohranili jo bomo v častnem spominu

V nedeljo 17. novembra smo spemili k zadnjemu počitku na maloško pokopališče Marijo Gallob pd. Mušetovo mater iz Žužalč. Velika množica pogrebcev od blizu in daleč se je tega krasnega jesenskega dne udeležila pogreba in s tem prepričljivo dokazala kako spoštovana in priljubljena je bila pokojna pri prebivalstvu. Pogrebni obred je opravil domači župnik kanonik Milonig ob asistenci župnikov — Stindla iz Brnce, Škojčiča iz Loč in Jerneja v Kostanj. Od pokojne se je poslovil moški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ pod vodstvom Martina Ressmanna.

Za družino Gallob je znano, da je zelo navezana eden na drugega, zato si je težko predstavljati, kako je izguba matere globoko prizadela moža in otroke. Pokojna je bila v mladih letih navdušena igralka pri domačem slovenskem prosvetnem društvu, v okviru katerega je tudi igrala tisti znani „Pasion“ na Škocijanski gori. Leta 1929 se je primožila k Trupeju

visoko v Karavanke. V zakonu se jima je rodilo 8 otrok. Življenje na tej gorski kmetiji je bilo zelo trdo, vendar prišli so še hujši časi, ko je pri nas zavladal kruti fašizem. Leta 1942 so Trupejevo družino pognali z domače grude. Ker pa novi „lastnik“ Kanalčan ni hotel prevzeti kmetije, kjer bi se le težko preživljali, so Trupejevim dovolili, da se vrnejo. In tako je ta domačija visoko v Karavankah postala v zadnji vojni najzahodnejše žarišče odpora proti fašizmu na takratnem ozemlju Reicha, ki je imel v svojih krempljih skoro vso Evropo. Od tam se je odpor razširil še bolj proti zabodu v Ziljsko dolino. Ko se je mož Janez tudi pridružil partizanom (fašisti so zvohalo za njihovo dejavnost), so nacisti ženo z otroci pognali s kmetije, njo pa vrgli v zapor, kjer je prestajala najhujše muke. Po vojni so se sicer vrnili na opustošeno kmetijo, ker pa je bilo življenje gori le pretrdo, so se preselili v dolino. Od strahot, ki jih je v zadnji vojni preživela Gallobova mater se ni nikoli čisto popravila.

Vendar ostala je zvesta svojim načelom — biti zvest svojemu ljudstvu in pomagati kjerkoli je potreba. Te matere, ki je izgorela v izžarevanju teh plemenitih dejanj, ne moremo in ne smemo nikoli pozabiti. Zato jo bomo ohranili v častnem in trajnem spominu. Globoko prizadetemu možu Janezu in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Photograph showing a group of people, likely a choir or a group of performers, in a stage setting.

Ziljska dolina potrebuje proizvodne strukture

Pred dnevi je izšel 15. zvezek serije spisov, ki se bavijo z vprašanji prostorskega načrtovanja z naslovom „Razvojne možnosti gorskih predelov ob državnih mejah“ predstavljene na primeru Ziljske in Leške doline (Lesachtal). Avtor publikacije je ddr. Kunibert Raffer, ki se odlikuje po tem, da je njegovo delo prvo te vrste, ki je bilo tako precizno in obširno izdelano. To publikacijo je prejšnji teden namestnik deželnega glavarja Erwin Frühbauer, na posebni tiskovni konferenci v prostorih deželne vlade, predstavil javnosti:

Star pregovor pravi: „ni vse zlato kar se svetli“. To velja tudi za zgoraj omenjeni dolini, ki se ponašata z lepo pokrajino, s sodobno urejenimi prometnimi zvezami in drugimi prednostmi. Vse to daje videz, da je v tej pokrajini ob reki Zilji vse v najboljšem redu. Vendar temu ni tako. Skoro ena šestina prebivalcev je prisiljena hoditi na delo izven meja okraja Šmohor. Delež industrije in proizvodne obrti je v primerjavi s koroškim povprečjem za več kot eno petino, v avstrijskem merilu pa celo za več kot dve tretjini manjši. V letih 1961 do 1971 se je število migrantov za 50 odstotkov zvišalo in tudi povprečni zaslužek je precej nižji od deželnega oziroma zveznega povprečja.

Ko je Koroška v letih 1951 do 1971 doživljala svoj gospodarski procvit, sta Ziljska in Leška dolina

od tega blagostanja le malo profitirali. Od 111 novih podjetij, ki so se v letih 1960 do 1972 naselila na Koroškem, so bila samo tri, ki so dobila mesto v okraju Šmohor.

Geografsko sta Ziljska in Leška dolina zelo odročni. Obdani sta z dvema gorskima verigama — na severu z Ziljskimi planinami, na jugu s Karnijskimi Alpami, ki so poleg tega še državna meja. Vse to igra močno vlogo pri razvoju gospodarstva, ki je poleg tega še pretežno kmetijskega značaja. Zlasti v hriboviti Leški dolini, kjer zaradi terena (prestirna pobočja) ne more biti govora o kakšni industrializaciji, bo treba kmetijstvu dati večji poudarek, če se hoče zajeziti odselejanje prebivalstva v druge kraje, kjer so boljši življenjski pogoji.

Življenjsko potrebna naselitev industrije v okraju Šmohor bi bila to-

rej možna samo na področju vzhodno od Leške doline (med Koče-Muta/Kötschach-Mauthen in Čajno/Nötsch). Predvsem bi tu prišle v poštev proizvodne strukture s 50 do 100 delovnimi mesti.

Ker je turizem v tej regiji itak dobro razvit, naj bi se ga ne preveč forsiralo, kajti praksa vedno bolj kaže, da specializacija na takšnih področjih postaja vedno bolj problematična. Izjema naj bi bila na področju zimske sezone, ki bi jo lahko preko Mokrin/Nafsfelda razširili tudi na druge kraje, ki imajo tako lepe možnosti razvoja.

Poglavitno v prizadevanju industrializacije je hkrati tudi izgradnja regionalne infrastrukture in regionalne prometne cestne mreže. To ne bi koristilo samo regiji kot taki, marveč bi pomagalo izboljšati tudi prometno-tehnični problem sosednjega okraja Lienz, ki ni ravno najidealnejši. Preudariti bi bilo treba, če ne bi bilo pametno ustvariti razvojni program, ki bi presejal meje okraja in dežele, v okviru katerega bi se dajalo spodbude, ki bi koristile skupnim ciljem in interesom.

Publikacijo, ki vsebuje skoro 300 strani in je popestrjena z raznimi zemljevidi, statistikami itd., je izdal Urad koroške deželne vlade, oddelek za načrtovanja. Uvodne besede sta napisala državni tajnik univ. prof. ddr. Alois Nussbaumer in predstojnik deželnega oddelka za načrtovanje dvorni svetnik mag. dr. Oskar Glanzer. Z izdajo te publikacije so ustvarjene koristne podlage, ki bodo v veliko pomoč pri odpravljanju problemov, ki tarejo Ziljsko in Leško dolino.

Elan gradi jadralna letala

Znano je, da tovarna Elan v Begunjah na Gorenjskem že 20 let izdeluje svoje izdelke v glavnem iz poliesterskih tvoriv. V proizvodnji so zelo mnogostranski, saj ne izdelujejo samo svetovno znanih smuč, temveč tudi telovadno orodje, čolne, jadnice, itd. Pred 18 meseci pa so sicer v licenci začeli graditi tudi jadralna letala, kar predstavlja novo dejavnost Elana. Tako se je Elan v teku let usmeril na več dejavnosti in je po danes znanih podatkih največja tovarna športnega orodja na svetu.

Pred nekaj tedni so v ZR Nemčiji na športnem letališču Bruchsal prvič preizkusili novo v Elanovi tovarni zgrajeno letalo. Na krstni predstavi so bili navzoči konstruktor Dirks, naročnik letala Glaser ter Elanovi strokovnjaki oz. graditelji. Z letalom je poletel Dirks. Njegova izjava po prvem poletu je bila zelo laskava in ni manjkalo čestitk na račun slovenskih graditeljev.

Tovarna Elan bo jadralna letala tega tipa izdelovala serijsko. V načrtu je izgradnja 25 letal na leto. Toliko bi jih bilo možno izdelati v trenutni lokaciji v takoimenovani stari fortuni.

Naj še omenimo, da to letalo ni bilo prvo, ki je bilo izdelano v tovarni Elan. V tej tovarni so namreč gradili jadralna letala že pred 22 leti. Elanovci so torej že stari zajci na tem področju. Prepričani smo, da se bodo zelo prizadevali, da se uveljavijo v svetovni javnosti tudi v proizvodnji jadralnih letal, saj je znano, da so vsi Elanovi proizvodi izredno kakovostni.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjunu vabi na

MIKLAVŽEVANJE

v nedeljo 3. decembra 1978 ob 14.30 uri pri Voglu v Šentprimožu.

Naši prosvetaši bodo predstavili igrice s petjem „Miklavž prihaja“, v kateri nastopa 40 otrok in nekaj odraslih.

Obiska se veselijo nastopajoči otroci in društveniki!

JANEZ ŠVAJNCER

48

Pridi k potoku

Ko sem bila mlada, sem si sama skusila. Ne opravljam tvoje očeteta, toda bil je uviden in dober. Ni me hotel takoj položiti v travo. Prihajal je k meni pod okno in me klical: Francika, že spiš? Jaz sem, tvoj Pišta. Strpel je na mestu, da je stepal zemljo, kjer je postajal, in me lepo gledal. Še v največji temi sem videla njegove svetle oči. Kadar ja sijala luna, so pa sploh svetle in me presvetile, da niso ugasnile niti potem, ko je že odšel od mene.

Tilda, je tvoj Ferenc tudi tak, kakor je bil tvoj oče, ko sva se spoznala? Ne pričakujem, da mi boš pripovedovala podrobnosti, vprašam le in te svarim, da ne boš pozneje obžalovala in ostala sama. Fant hitro zapelje dekle, potem pa odleti k drugi. Kakor čebela s cveta na cvet.

Kajzarjeva Magda je bila razigrana in vesela ves čas, kar jo je poznala. Ko jo zdaj drobi iz spomina, nikakor ne more sestaviti celote. Toliko pa se ji zdi zanesljivo, da je na vsem lepem postala žalostna. Ni se več zvonko smejala, prihajala je še po cesti in se tudi hitro izgubila. Ostajala je doma. Pravili so, da ima oči večkrat solzne. Potem so jo videvali ob potoku. Proti večeru je prihajala k vrbam in jelšam. Sedela je na zemlji in sklanjala glavo. Oči so ji šle po vodni gladini v tolmunu, dokler je niso našli mrtve.

Zakaj si se tako nenadoma poslovila? Tilda je šepetala v sebi in se popolnoma zblížala s pokojnico. Skušala je najti primerjavo med obema. Ali nimava mnogo skupnega? Magda se je predajala čakanju, tako so pripovedovali. Zaljubila se je v poročenega moškega. Sestajala sta se skrivoma, ampak prikrivati nista mogla. Razvedelo se je in to je pretreslo Magdo, da ni več našla miru. Tavała je okoli, bežala pred ljudmi in najbolj pred ženo svojega izvoljenca. Tudi ona je trpela, vsaka po svoje sta prenašali in doživljali razočaranje.

Magda je omagala in kar je ostalo od nje, je tukajšnji grob in napis na spomeniku. Pa še nekdo je, ki prinaša svečke. Le kdo naj bi to bil? Njeni starši so se odselili. Tudi možki, ki jo je naredil nesrečno. Sorodnikov nima, nekdo pa je vendarle ostal živa prič.

Pazila bo in se dokopala do resnice. Mora spoznati tega obiskovalca. Stopila bo k njemu in mu stisnila roko v zahvalo, da ne more pozabiti nesrečnega dekleta.

Ko je Tilda odhajala s pokopališča, je za živo mejo opazila učiteljico Zinko Meglič. Obe sta se zdrznili in se hoteli umakniti, toda bilo je prekasno. Obstali sta za hip v zadregi. Prva se je znašla Zinka in rekla:

„Rada prihajam na pokopališče. Pogledala bom po napisih.“

„Jaz sem obiskala Kajzarjevo Magdo. Revica bi še zdaj lahko živela, ko ne bi bila obupala. Le kaj jo je gnalo v smrt?“

„To je vprašanje, na katero ne znaš odgovoriti ne ti ne jaz. Smrt je največja skrivnost. Lahko tudi vabljiva, da jo je treba spoznati do podrobnosti.“

„Zame ni vabljiva.“ Tilda Čok je predejala torbico v roki. „Prideš večkrat sem? Jaz že dolgo nisem bila tukaj. Ko bo zapadel sneg, bo preslaba pot. Kdo pa pomisli, da je treba tudi na pokopališču zgrebsti sneg s križev in spomenikov.“

Zinka je postajala nestrpna, a se je obvladala in mirno odgovorila: „Vsak kraj lahko spoznaš po tem prostoru.“ Namignila je na živo mejo. „Kamorkoli pridem, grem najprej pogledat na pokopališče. Malo je vmes radovednosti. Ampak nikoli ne primerjam letnic umrlih s svojimi leti.“

„To bi bila nevoščljiva, a ne, da so umrli pred teboj.“ „So tudi taki posebnosti, ki uživajo ob smrti drugih. Domišljajo si, da so jih preživeli. Hudo se motijo. Sicer pa nima pomena misliti na to. Prednosti ni nobene, če obračaš tako ali drugače.“

Tilda Čok je pogledala nejeverno. „Tebe nič ne zebe? Pihati je začelo.“ Zapela si je gumba na bluzi. „Prelahko sem se oblekla.“

„Po tej ravnini zmeraj vleče. Si že kdaj pomislila, zakaj

Razpis glasbenega pouka

Po uspešnem pričetku letošnje spomladi v Pliberku, se je Slovenska prosvetna zveza odločila, da bo to dejavnost razvila tudi na Gurah, v Rožu in Zili.

Torej vabimo starše, ki bi želeli, da bi se njihovi otroci naučili kakšen instrument, da svojega otroka prijavijo pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu ali pa pri krajevnih prosvetnih društvih, ki bodo skrbela za organizacijsko izvedbo glasbenega pouka.

Poučevali se bodo sledeči instrumenti: trobila (trobenta, pozavna, bas, rog itd.), pihala (klarinet, flavta, saksofon itd.), klavir, harmonika, kitara in violina.

Pouk se bo odvijal v Bilčovsu ali pa v tistem kraju, kjer bo zadostno število prijav.

Vsi tozadevni pogoji bodo staršem sporočeni po prijavi njihovih otrok. Danes pa lahko že sporočamo, da bodo pogoji zelo ugodni in da bodo otroke učili kvalificirani strokovnjaki na glasbenem področju.

**Slovenska prosvetna zveza
9020 Celovec, Gasometergasse 10/1**

Iz Bilčovsa in okolice

V sredo, 22. novembra smo spremlili na zadnji poti na pokopališče v Velinji vasi Uršulo Kropfič, pd. Mežnarico iz Velinje vasi. Ko smo pred pičlim mesecem obhajali njen 80. življenjski jubilej, nihče ni mislil, da nas bo ta žena še polna življenja tako hitro in nepričakovano za vedno zapustila. Zadelo jo je možganska kap in ker je bila še pri polni zavesti so jo prepeljali v bolnišnico v Celovec. Tam so ugotovili, da ni izgledov da bi ozdravela in so jo poslali domov, kjer je kmalu nato umrla.

Mežnarjeva mama, ki izhaja iz znane Rupijeve družine je bila 50 let pridna ter z dušo in telesom pri izpolnjevanju mežnarske službe. Tako je bila točna pri zvonjenju in natančna pri vseh drugih opravilih kot so čiščenje cerkve, pri oskrbi pokopališča itd.

V teku petdesetih let, ko je izvrševala dolžnosti mežnarja, se je v naši podružnici v Velinji vasi mnogo naredilo. Tako so popravili cerkev, povečali pokopališče, asfaltirali pot in stezo do cerkve, tako da človek še rajši hodi v cerkev. Pri vseh teh popravilih in olepšavah je imela rajna tudi svojo besedo, ko je šlo pri posvetovanjih za to, kako naj se izvede ta ali ona adaptacija. In sedaj ko je večinoma vse urejeno in popravljeno pa je ona samo kratko mogla uživati vse te olajšave.

Pogreba Mežnarjeve mame se je udeležila velika množica pogrebcev, kar prepričljivo dokazuje, kako je bila

priljubljena in spoštovana pri prebivalstvu. Poleg številnih sorodnikov, prijateljev in znancev so se pogreba udeležili tudi številni duhovniki med njimi bivši ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu dr. Pavel Zablatnik, bilčovski župan Hanzi Ogris ter močna skupina gasilcev, katere je rajna podpirala kot podporni član.

Pogrebni obred je imel nečak pokojne župnik Rudolf Safran. Od rajne so se poslovili v srce segajočimi žalostinkami pevci SPD „Bilka“.

Uršulo Kropfič bomo ohranili v nepozabnem spominu, sorodnikom in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

V soboto, 25. novembra smo imeli v Bilčovsu na novem pokopališču žalno svečanost v spomin tragične smrti Tomija Lesjaka, ki je na posledicah prometne nesreče pred letom dni zgubil življenje.

Kako nam je rajni bil pri srcu — bil je dolgoletni tajnik SPD „Bilka“ ter vnet pevec in igralec — je jasno pričala njegova obletnica smrti. Cerkev je bila polna in velika množica na pokopališču. Tu se vidi, kako ima naše ljudstvo v časteh rajne, ki so odločno stali v vrstah tistih, ki jim narodnost res nekaj pomeni. Spominska pojedina se je odvijala pri Miklavžu v Bilčovsu.

Vsa čast našemu rajnemu kulturnemu delavcu Tomiju Lesjaku. Tudi domačemu župniku Leopoldu Kasslu lepa hvala za zahvalne besede pri cerkvenem opravilu.

je tukaj naokoli tako malo dreves?“

„Sadnega drevja je vsaj za prvo silo. Vsako leto lahko kaj pokusim. Zato se mi ne cedijo sline po jabolkih.“

„Dolina je odprta na vse strani. Zato drevesa ne uspevajo. Poglej. Na kateri strani so bolj trdovratna?“

„Na tejle tu.“

„Iz te smeri prihaja veter. Drevesa mu prilagodijo veje in si naredijo zaslonbo.“

„Zakaj pa imajo lišaje?“

„Za to so pa krivi sadjarji in gozdarji. Drevo je treba čistiti kakor vsako stvar. Kako se ti zdi, kadar vidiš otroka z umazano igračko? Naj je še sam umazan? Ali se ti ne gabi?“

„Vidiš, ti si učiteljica in lahko tuhtaš po mili volji. Mene ne zanima. Sploh nikoli ne pomislim, zakaj je eno tako ustvarjeno in drugo drugače. Mene zanima samo...“

„Utihnili si, Tilda. Povej. Kaj ti je?“

„Ah, nič. Ne splača se govoriti.“

„Pomagala ti bom, če je le v moji moči.“

„Meni lahko pomaga samo nekdo.“

„Ferenc Palir? Tvoj fant?“

„Kako da si uganila? Ti je kdo kdaj pripovedoval o njem?“

Zinka Meglič je odkimala. „Vidva se bosta poročila. Torej sem na tekočem, a ne? Iz oči ti berem, da ti je dolg čas po njem.“

„Pogodila si me v živo. Pojdiva noter za živo mejo. Bom še malo ostala s teboj. Ti je prav?“

„Prav, prav.“

„Veš, Zinka, ti si bolj srečna ko jaz. Nimaš fanta in lahko delaš, kar se ti ljubi. Ne glej me očitajoče, ne mislim nič oponašati. Z mano vred si v teh letih, ko ne moreva samo gledati v luno in zvezde in jih prositi, da se naju usmilijo. Ko sem bila pubertetnica, sem pa to počela. Ne morem verjeti, da sem se tako otročje obnašala. Kadar se je utrnila zvezda, sem vroče zaželela, da bi srečala fanta in se zaljubila v njega. Misliš, da se je prikazal? Luna in zvezde me niso nikoli uslišale.“

„Kdo ti je pa poslal Ferencu?“

Tilda se je sproščeno zasmejala in si z dlanjo zaprla

Če zmanjka pameti

Tiste dni je v Veržeh kar nenadoma zmanjkalo pameti. Ker pa so jo pogrešali že lep čas, so kar pozabili nanjo in sploh niso več vedeli, kakšna je.

„Dobiti jo moramo, krucinal,“ je dejal oča Lujz, ko se je zopet spomnil nanjo, „kajti brez nje ne moremo shajati.“ Oča Lujz je bil tisti čas tudi verženski rihtar, zato ga je pamet jako skrbel.

Bahirov Tunek je dejal, da je to res in bi jo morda lahko dobili v Lotmerku pri Skrajnarovemu Hanzeku, ki poleg lectovih src in medicine prodaja pod roko še marsikaj drugega. Toda oča Lujz je podvomil v Lotmeržance, ker tudi tam večkrat česa zmanjka in kdo ve, če tudi tam niso v težavah glede pameti.

„Ne,“ je sklenil oča rihtar, „v Lotmerk ne bomo hodili, ne! Pač pa bi raje pogledali v Bakovce; pri Vaneku in v njegovi trgovini se dobi marsikaj, lahko je tudi pamet spravljena v kakšnem žaklju. Kdo ve!“

Pa je spet spregovoril oča rihtar: „Paj, Tunek, v ogledle boš moral iti, v Bakovce k Vaneku, ne morem ti pomagati. Bister si kot naša mlaka, ki je polna žab in skunkačev.“

Tunek je samo prikimal, kajti rihtar je rihtar, pa tudi njegova šmarnica ni karsibodi. Toda kljub temu se je Tunek zamislil, kajti pameti ni kupoval še nikoli in lahko bi mu Vanek podtaknil namesto pameti kdo ve kaj. „Ze, ze,“ je vzdihoval in s palcem na nogi vrtal v blato, ki ga v Veržeju ni nikoli zmanjkalo, „toda oča rihtar, kako pa zgleda pamet? Nič ne vem, kdaj sem jo videl zadnjikrat?“

Zdaj se je zmedel oča Lujz: „Saj je vseeno, kakšna je. Glavno je, da bo pamet, pa naj bo na metre ali litre. Moraš v Bakovce, pa čeprav nas gledajo tam malo bolj postrani. Tudi ti imaš zavoljo tega nekaj grehov, zato se nič ne zmotavaj.“

Tako ni preostalo Tuneku nič drugega, kakor da je prihodnji dan zarana po stranskih vratah odšel proti Muri. Ker pa so bile na polju tikve že zrele, je brž eno zajahal in odjadral z njo na bakovski breg.

„Pa dobro opravi,“ je za njim vpil oča Lujz, ki je stal za ogradam in oprezoval za Tunekom, da ne bi raje mahnil proti Lotmerku. Ze je Tunek pristal s tikvo ob vrbi, zlil iz breguš vodo in že hitel skozi Dokležovje proti Bakovcam.

Kar nenadoma sta se srečala Vanek in Tunek sredi vasi in Tuneka je skoraj zapustila še tista zadnja betva pameti, ki jo je imel v glavi. Tudi Vanek se je začudil, ko je zagledal Verženca s podvihanimi bregušami. Pa se je kmalu znašel: „No, Tunek, kaj pa delaš v Bakovcih, saj gnes ni proščenje?“

Tunek pa: „Tak, saj smo vendar sosedu in zakaj se ne bi trpeli med seboj. In če zmanjka sosedu soli, gre pač k sosedu ponjo na posodo. To so vendar lepe šege in zakaj bi pozabili nanje.“

„Ja, ja,“ je poškilil Vanek izpod klobuka in Tunekovo govorjenje se mu je zdelo jako čudno. In si je mislil, le kaj ima za bregom? Vanek malo čemerno: „Od kdaj pa ste ostali v Veržeh brez soli? Vaš štacunar Balaž, ki cigani bolj kot cigan, jo ima vedno polne vreče.“

Tunek pa: „Saj ne gre za sol! Te imamo toliko, da bi lahko še Muro posolili in še bi je ostalo.“

„No, kaj pa potem motoviliš tod naokrog?“ In je Vanek poškilil že bolj pisano. „Oh, po pameti sprašujem, Vanek. In vi je imate vsaj za tri drevenke. Tako mi je povedal naš rihtar Lujz. Pri nas je kar na lepem zginila kakor kafra. Bogme.“

„Kaj tri drevenke! Cele polovnjake jo imamo. Lani smo jo nabili kar tri lagve, tak kak tropine za žganico.“

UGANKE

Če ne bijem, ne živim; kdo sem!

Kaj je to: les na les, pa usnje vmes!

Kateri konj vidi zadaj ravno tako kakor spredaj!

Kdo najrajši v mokrem kos!

Kdaj je človeku najbolj dolg čas!

Kdaj je dobro človeku samemu biti!

Leteli smo iz Kenije proti Tanzaniji, veliki afriški državi, ki se naslanja na obale Indijskega oceana. Letalo je bilo polno potnikov. Sprva smo se prebijali skozi kosme snežnih oblakov, ki so tu in tam plavali še više kot letalo, ki je letelo osem tisoč metrov nad zemljo. Končno smo se znebili oblakov in zaplavali v modrikast prostor, ves obsijan od sonca in pred nami so se širili nizki gozdovi, tekle so neznane reke in ležale vode jezer.

Malo se mi je dremalo pa sem med dolgim poletom naslonil glavo na visok naslon. Motor je brnel tiho in v enakomernem ritmu in okrog sebe sem slišal besede v vseh jezikih sveta.

Pomislil sem: kako čudovito

bi bilo poznati vse jezike, ki jih ljudje govorijo, biti vsem prijatelj, tovariš, znanec... Toda takšna sreča nikogar ne doleti — noben človek na svetu ne zna vseh jezikov, v katerih se ljudje sporazumevajo.

Kilimandžaro

Na vsem lepem so vsi ljudje v letalu izrekli eno besedo in jo neprenehoma ponavljali:

„Kilimandžaro. Kilimandžaro...“

Nisem vedel, da bomo leteli nad Kilimandžarom in sem tudi sam ves presenečen vstal in

nagnil glavo k oknu. Z desne strani sem videl v sončni svetlobi ogromno planino in na njenem vrhu sneg, da je bil kot s kučmo pokrit. Zdelo se mi je, kot da bi bil Kilimandžaro streha Afrike, njena zasnežena bela

streha. Ko smo se bližali visokemu Kilimandžaru, je postajal vse višji in lepši. Z ene njegove strani so bile kot obešene skalnate stene, posute z ledeniki, od katerih so se odbijali sončni žarki in se je zdelo, kot da gori hrbeč Kilimandžara. Pod njego-

Spremembra

Kisla repa, kislo zelje,
dan za dnem in vse nedelje,
brez slanine, brez klobas,
sta na krožniku pri nas.

Pusto se držijo mati,
dedek, oče, sestre, brati,
k jedi žlica sta in kruh,
jaz sem kakor trska suh.

Kisla repa, kislo zelje,
to nikamor več ne pelje;
jutri pujske bo zaklan,
naš obraz spet nasmejan!

so rekli: „Ja, ja, pamet že ve, da jo je oča rihtar najbolj potreben. Tudi učitelj bi je moral nekaj dobiti, da ne bi venomer spraševal, kdo je naš cesar, koliko je pet in pet krajcarjev in kje je leva in desna roka. Le kaj ga briga! Nacek, ki ga je bil vedno sam jezik, je bleknil: „Ph, kakšna pamet neki. To so vendar miši, ki jih je naš hram vedno poln, da ne rečem še o škednju.“

Tunek pa: „Na, tu jo imaš,“ in je mahnil z lato po Naceku, „da boš vedel ločiti pamet od miši!“ In tako se je naselila v Veržeju zopet pamet, ki se je vedno bolj množila in se najbrž množi v Veržeh še danes.

Manko Golar

vo „glavo“ so se širila ogromna, robata ramena.

Stjuvardesa nam je povedala, da se Kilimandžaro vzpenja do 5890 metrov visoko in da spijo v njem trije vulkani: Shiri, Mawenzi in največji Kibo. Seveda, ne vedo, kako dolgo bodo vulkani Kilimandžara spali, toda ko se bodo „prebudili“, gorje ljudem in živalim v njegovi okolici, ko bodo začeli bruhati žarečo lavo iz tolikšne višine.

Letalo se je že spuščalo proti Dar Es Salamu, k zahodni obali Indijskega oceana, potniki so pa še vedno govorili o Kilimandžaru in v sebi so nosili še polno njegovih slik, ki jih ni mogoče pozabiti...

usta. „Oh, čisto sem pozabila, da sva na pokopališču.“ Ozrla se je in zadovoljno pokimala. „Nihče me ni videl. Saj veš, kakšni so naši ljudje. Iz muhe naredijo poldruga slona. Obregajo se nad drugimi za vsako malenkost, čeprav sami niso nič boljši... Ferenc je je nagovoril in rekel, da me ima rad. Pokimala sem mu. Kaj sem pa hotela drugega. Od takrat hodiva skupaj. Zamerim mu pa, da se ne oglasi.“

„Tule počiva,“ je po tihem rekla Zinka Meglič. „Tule je njen zadnji dom. Kajžarjeva Magda. Videla sem jo na sliki. Lepa je bila. Zato se ne čudim, da je fantom in moškim mešala glave.“

„Kje si jo videla na sliki?“

„V šoli.“

„V šoli? Jo imate obešeno na steni in v okviru? Kakor našega predsednika Tita?“

„Ne v razredu. Ravnatelj mi je pokazal njeno sliko.“

Tilda Čok je razumevajoče kimala z glavo. „Le zakaj je skočila v vodo? Pa še tam, kjer je najbolj nevarno. Jaz se ne bi sama končala, četudi bi se mi paralo srce od bolečine.“

„To je tisto, kar sem ti poprej omenila. Smrt je še zmeraj ostala neraziskana. Kar so storili znanstveniki in umetniki, so le ugibanja. Nihče ne more zanesljivo reči: točno tako je, kot sem ugotovil. Ti kdaj pomišliš na smrt?“

„Ne. Saj sem ti povedala.“

„Jaz pa prihajam tudi do te točke. Nikakor ni povezano z mojimi leti. Poučena sem o tem, da človek tem bolj pre-mišlja o samem sebi, kakor bolj si nabira leta. Začne se pri tridesetih. Mogoče štiridesetih. Pa tudi to je različno. Nekateri začno prej, drugi pozneje. Odvisno je od značaja. Najbolj zagrabljuje tiste, ki čustvujejo. Sami so nemočni in se nikakor ne morejo upreti temu, ker je v njih. Po eni strani so nesrečni, po drugi srečni. Vsaj močno doživljajo in torej mnogo bolj polno živijo kot neobčutljivi.“

Tilda Čok je pozorno poslušala Zinko. Od nje so ji pogledi uhajali po pokopališču in čez živo mejo.

„Spregovorila bom s teboj odkrito. Nič nimam skrivati. Sicer pa...“ Zinka se je bežno ozrla. „Sami sva. Mogoče mi

bo odleglo, če ti povem, kar me teži. Ti imaš Ferenc in me boš laže razumela.“

„To mi je pa res všeč, da si tako odkritosrčna. Učiteljica si. Zato te še bolj spoštujem. Sploh se ne morem primerjati s teboj.“

„Nikar ne začni s tem.“

„Moram ti povedati. Ravnatelja se bojim. Živo me pogleda, da me kar spreleti po telesu. Pred njim ne spravim besede iz ust. Se pa tudi ne morem postaviti k njemu. On ima šole, jaz sem komaj prilezla do zadnjega razreda osnovne šole. Učenje mi ni šlo v glavo. Pa nisem tako zabita, res ne.“

„Pusti to. Tudi do nas, učiteljic, ni ravno prizanesljiv. Dovolj me je ponižal. Zahteval je od mene take zahtevne naloge, da jih nisem mogla izpolniti.“

„Sem že slišala, da ste se dajali. Slab glas seže v deveto vas, mi je rekla mama, ko sem bila še majhna. Veš, resnico je povedala. V skrbeh je bila zame že tedaj, jaz pa sem se ji široko smejala. Radi poklepečemo in obiramo drug drugega. Ljudje bi tudi mene in Ferenc najrajši vtopili v žlici vode.“

„Ga imaš rada?“

„Kako da ne. Preveč.“

„Po svoje si gotovo srečna, četudi ti ne piše. Imaš vsaj občutek, da nekdo, ki je daleč, misli nate. Kaj pa naj rečem jaz? Čisto sem sama. Osamljena tako, da ti ne morem povedati.“

„Prijateljice pa ja imaš. Vsak dan ste skupaj. Sem že opazila, da z Dragico ne hodita na sprehode več toliko kot nekoč. Kar ne morem verjeti, da bi si lahko skočili v lase.“

Zinka je vzela iz torbice svečko in jo postavila na grob. „Z Dragico sva si samo na videz dobri. Drugače se je ohladila do mene. Mogoče tudi jaz do nje. Imam občutek, da obe radi vidiva enega in istega fanta. Tu je najino zlo.“

„Ne? Kaj ne poveš!“ se je začudila Tilda Čok in poravnala svečko, ki se je nagibala. „Jo boš prižgala?“

„Seveda.“

Tildo je spreletelo v mislih. „Ali si že večkrat prinesla svečko? Zato vprašam, ker je tukaj toliko ostankov.“

Zinka je odkimala. „Samo vsako leto za dan mrtvih prinesem. Zakaj sprašuješ?“

(Dalje v prihodnji številki)

Sredstva množičnega obveščanja so vedno odraz neke družbe in njenega ustroja, doseženih demokratičnih, socialnih in gospodarskih odnosov. Lahko bi parafrazirali Shakespeara, da „gledališče drži družbi“ ogledalo, pri čemer pa bi morali v našem primeru, v primeru sredstev množičnega obveščanja, koncept razširiti, saj so mas media aktivni spremljevalci dogajanj in nanje bistveno vplivajo. Zato pa je tudi razumljiv še poseben interes manjšin, narodnostnih skupnosti za sredstva množičnega obveščanja, ker so manjšinske skupnosti zaradi svoje specifičnosti v še posebnem zanimivem položaju v odnosu do mas media.

Vse manjšine so vedno — objektivno — v določenem podrejenem položaju, so v težavah, že zaradi svojega značaja manjšin. Zaradi tega manjšinske skupnosti zahtevajo posebno zaščito, neke vrste „privilegijev“, da se stanje izravna. Manjšina je po pravilu odtrgana od telesa matičnega naroda, okrožena z večinskim narodom in podvržena njegovim vplivom. To velja v posebni meri še za sredstva množičnega obveščanja, saj je manjšina pod občutnim pritiskom sredstev množičnega obveščanja večinskega naroda, so ji sredstva matičnega naroda težko dostopna, lastna sredstva pa zaradi omejenosti in specifičnosti položaja le težko razvija.

Tak je nedvomno položaj Slovencev v Italiji, na katere dnevno vplivajo italijanska sredstva množičnega obveščanja. Ko na primer tržaški ali goriški Slovenec zjutraj seže po časniku, tedniku, mesečniku, ali drugemu periodičnemu tisku, ima na razpolago desetine italijanskih dnevnikov, izredno zanimivo in bogato opremljenih, vsaj z desetimi strani, na desetine tednikov, magazinov in drugih publikacij, v bogatem živobarvnem tisku. Vse to relativno poceni. Tisk matičnega naroda je Slovincu v zamejstvu zaradi njegove specifičnosti oddaljen. Lastni manjšinski tisk pa je v primerjavi s tujo poplavo objektivno revnejši in omejen.

Zaradi tega tudi toliko napor, da se ustvari lasten tisk in zato je tudi slovenska narodnostna skupnost v Italiji vložila izreden napor za utrditev in razvoj lastnega slovenskega dnevnika „Primorskega dnevnika“ ter drugih publikacij kot so Dan, Mladika, tednikov in revij.

Stanje na področju tiska je torej izredno težavno in resno in po subjektivni presoji še zlasti pereče za pripadnike koroške slovenske manjšine, ki je v objektivno še slabšem položaju kot smo Slovenci v Italiji, saj v bistvu razpolaga z dvema vsebinsko, oblikovno in tehnično omejenima tednikoma, nima lastnega dnevnika, niti razvitejših strukture mesečnih revij.

Slovenci v Italiji razpolagamo s „Primorskim dnevnikom“, ki je letošnjega 14. aprila svečano proslavil izdajo desetisoče številke, saj je pričel izhajati v tej obliki v osvobodjenem Trstu 8. maja 1945. leta. Dejansko pa je „Primorski dnevnik“ nadaljevalec „Partizanskega dnevnika“, katerega prva številka je bila v ciklotični tehniki tiskana 26. novembra v vasi Zakriž nad Cerknjo. Kasneje je Primorski dnevnik tiskala tiskarna „Slovenija“ pod Vojskim v Idriji. Bil je edini tiskani partizanski dnevnik v zaslužnji Evropi in kot tak uporniško glasilo proti nasilju, za svobodo, mir in sožitje med narodi in državami. Njegov odnos do pravice ljudstev in narodov, da so svobodni, do obrambe enakopravnosti narodov in držav, posebno pa do prijateljskega sožitja med Italijo in Jugoslavijo, proti imperializmu in hegemonizmu za pravičnejši družbeni red je ostal nespremenjen in je temelj, ideološka osnova, za delo dnevnika tudi sedaj.

„Primorski dnevnik“ je vsakodnevni registrator vsega, kar se s slovensko narodnostno skupnostjo v Italiji dnevno dogaja. Istočasno pa je tudi kritik in daje priznanje za vse pozitivno. Pridobil si je izredno zaupanje vse slovenske in italijanske demokratične

javnosti, zaradi objektivnega poročanja, resnosti in predanosti visokim idealom iz katerih je izšel. Vsa obsežna prizadevanja Slovencev v Italiji za gospodarski, kulturni, prosvetni, športni in drugi napredek so lahko uspešnejša, saj jih dnevno spremlja dnevnik, ki istočasno spodbuja in organizira. S podrobnimi informacijami o življenju v Sloveniji in Jugoslaviji in s svojo razširjenostjo v Sloveniji predstavlja Primorski dnevnik krepko vez med manjšino in matičnim narodom. Po drugi strani pa je prav tako neprecenljiva njegova vloga informatorja o vsem, kar se dogaja v republiki Italiji, o splošnem demokratičnem razvoju te republike kot tudi o splošnih dogodkih po svetu.

Za vsako narodno manjšino predstavlja dnevnik veliko bogastvo. S „Primorskim dnevnikom“ živimo pa tudi z najmanjšim dogodkom, ki se dogaja proti nam, ali v naš prid. Vse to nas angažira, ker moramo do vsakega dogodka takoj zavzeti stališče, na vsako vprašanje takoj odgovoriti in se angažirati. Istočasno pa je dnevnik povezovalac slovenske narodnost-

in kolikšna je ta informacija, kot je za nacionalno skupnost morda celo odločilna, kako je obveščen o njenih problemih večinski narod, s katerim živi v dnevnem kontaktu in s katerim ustvarja določene odnose.

Pri obravnavi sredstev množičnega obveščanja je torej treba upoštevati po eni strani tri velike skupine sredstev: tisk, radio in televizijo poleg pogosto odločilnega pomožnega sredstva, kot ga predstavljajo časnikarske agencije, po drugi strani pa je treba obravnavati delovanje teh sredstev v raznih smereh:

1. Sredstva manjšine in njih delovanje na manjšino v njih lastnem jeziku. (V primeru Slovencev v Italiji „Primorski dnevnik“, tedniki, mesečniki, radio Trst A pa je še vprašljiv, ker ni v rokah slovenske narodnostne skupnosti).
2. Sredstva večine in njihov vpliv na manjšino. (Vsi italijanski dnevniki, tedniki, revije, radio in TV v italijanskem jeziku).
3. Sredstva matičnega naroda in njihov vpliv na manjšino (Slovenski osrednji dnevniki, tedniki, radio in TV Ljubljana, Koper itd).

Sredstva javnega obveščanja in manjšine na primeru Slovencev v Italiji

Z nedavnega posveta o sredstvih javnega obveščanja in narodnih manjšinah, ki je bil v Železni Kapli, smo v zadnjih številkah objavili izvajanja referentov, ki so govorili splošno o pomeni in vlogi množičnih obveščevalnih sredstev za narodnostne manjšine, o politični situaciji medijev narodnih manjšin v Avstriji ter o možnih izhodiščih za informacijsko politiko slovenske manjšine na Koroškem. Tokrat pa prinašamo izvajanja Boga Samse iz Trsta, ki je pomen in vlogo sredstev javnega obveščanja za manjšine prikazal na primeru Slovencev v Italiji.

ne skupnosti in je povezovalac vseh Slovencev in dežele Furlanije-Juljski krajini.

Za manjšino je torej zelo važen obstoj dnevnega in drugega tiska, ki pa je povezan z izrednimi napori. Še težje in še bolj zahtevno pa je reševanje vprašanj povezanih z modernimi in bolj prodornimi sredstvi množičnega obveščanja, kot sta radio in televizija. Ta sredstva so relativno mlada, izredno učinkovita, istočasno pa tudi še posebej zahtevna. Zato pa je njihov vpliv še večji in še bolj nevaren, ker gre za sredstva množičnega obveščanja, katerim se je težko upreti. V primeru tiskane besede, čitatelj sam odloča, kateri časopis bo prejel v roke, kateri članek, vest, prispevek bo prebral. V primeru „etra“ pa je ozračje polno vesti, popevk, najrazličnejših signalov, katerim se skoro ni mogoče upirati.

Skoro vsi ti signali so slovenski narodnostni skupnosti v Italiji in v Avstriji jezikovno, narodnostno in vsebinsko tuji, mnogi celo sovražni, le v redkem primeru so neposredno njeni.

Iz tega zelo bežnega uvodnega pregleda očitno izhaja, da gre pri obravnavi sredstev množičnega obveščanja za zelo zapletene odnose, za različna sredstva in za delovanje sredstev v različnih smereh. Nacionalne skupine pa zanimajo vsa sredstva in delovanje v vseh smereh. Resni vseeno v kakšnem jeziku, kako in o čem so obveščeni pripadniki slovenske narodnostne skupnosti in kdo jih o nečem obvešča, informira, vzgaja, vzpodbuja ali celo plaši v njih naporih za ohranitev lastne bitnosti. Prav nič manj pa ni važno, če so matični narod in matična država obveščena o problemih lastne nacionalne skupnosti v zamejstvu in kakšna

4. Sredstva večine in obveščanje večine o stanju ter problemih manjšine.

5. Sredstva manjšine za obveščanje večinskega naroda in sredstva za obveščanje matičnega naroda in matične države.

Kot vidimo gre za izredno bogat, zapleten in odgovoren sistem, pri čemer pa ne moremo in ne smemo izpustiti nobenega člena v zapleteni ter med seboj pogojeni verigi informacij, vplivanja in odločitev. Samo z bogato razčlenjeno, strokovno visoko kvalitetno in programsko pravilno zastavljeno politiko sredstev množičnega obveščanja lahko ustvarimo tako stanje, da bodo pripadniki narodnostne skupnosti kot obveščeni in kulturno obogateni ljudje lahko živeli tudi kot „manjšinci“ res polno življenje, da bosta večinski in matični narod pravilno obveščena o problemih, o dosežkih in o zahtevah manjšinske skupnosti in da bo ustvarjeno ozračje, ki bo naklonjeno takemu pozitivnemu reševanju.

Seveda pa je ustvarjanje takega sistema odvisno po eni strani od naporov manjšinske skupnosti, od zavesti izredne važnosti in delikatnosti teh problemov, istočasno pa v nič manjši meri od pogojev, ki jih ustvarja večinski narod, ali bolje rečeno od demokratičnega razvoja večinskega naroda, za katerega pa je vsekakor preiskusni kamen, merilo, stopnja razumevanja, odnos do manjšine ter končno od pomoči in od razumevanja, ki ga kaže matični narod.

V tem okviru gre torej za osnovni odnos do manjšinske skupnosti: ali obravnavamo manjšino kot tujek v večinskem telesu, kot nekaj škodljivega, kar je treba omejiti, utišati in v končnem cilju odstraniti, ali pa je nacionalna skupnost posebno bogast-

vo, kulturno, gospodarsko, ideološko, politično itd., ki v primeru sredstev množičnega obveščanja predstavlja, novo zanimivo vez v korist obeh večinskih skupnosti in seveda istočasno v korist manjšinske skupnosti. Ko na pravilen način zastavimo celotno vprašanje, so odgovori očitno samo pozitivni. Položaj manjšinca, ki je — kot smo videli v uvodu — v objektivno podrejenem položaju, se nenedoma pretvori v položaj svobodnega človeka, ki je celo privilegirani. Poslužimo se ponovno primera slovenskega človeka, ki živi v Italiji in ki dnevno prebere tri dnevnike: Primorski dnevnik, glasilo slovenskega matičnega naroda „Delo“ in enega izmed velikih italijanskih dnevnikov. Tak manjšinec je objektivno informiran in to zelo podrobno in razčlenjeno o dogajanjih v lastni skupnosti, istočasno pa tudi o dogodkih v širši slovenski in širši italijanski družbi.

Menim, da je tipičen primer koristnega pristopa k reševanju zapletenih vprašanj najmodernejših oblik sredstev množičnega obveščanja ustanovitev Agencije Alpe Adria, ki tri leta deluje na področju dežele Furlanije-Juljske krajine. Ustanovljena je bila septembra 1975. leta slučajno istočasno s podpisom osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo, dejansko pa je bilo to soupadanje globoko vsebinsko pomembno in značilno.

Agencija „Alpe Adria“ je odraz dveh manjšinskih skupnosti: italijanske manjšinske skupnosti v Jugoslaviji, ki je že razpolagala z lastnim TV signalom „TV Capodistria“ in slovensko narodnostno skupnostjo v Italiji, ki je v okviru lastnih organizacij, vključenih v Slovensko Kulturno-gospodarsko zvezo in lastnega podjetja Založništva tržaškega tiska, že razvila bogato založniško dejavnost, katere vrhunski izraz je bil in je „Primorski dnevnik“. Srečanje dveh narodnostnih skupnosti je torej odgovorilo na vrsto zanimivih vprašanj, ki neposredno zanimajo celotno deželo in širše področje.

Področje dežele Furlanije-Juljske krajine je bilo namreč vse do aktivnejše vloge agencije, televizijsko v senci, ali bolje rečeno pokrito z različnimi mrežami, vendar vedno le kot objekt ne pa kot subjekt.

Na tem področju smo lahko pred leti gledali dva slovenska, eden hrvaški, dva italijanska TV signala, na nobenem pa (razen zelo sporadično na RAI in že nekoliko bolj načrtno z dragocnim pionirskim delom dopisnikov RTV Ljubljana) niso bili prisotni naši dogodki bodi italijanskega ali slovenskega okolja. Agencija je v to dogajanje v neposrednem stiku z italijansko manjšino in njenim TV signalom posvetila in ustvarila čisto nov položaj. Vzporedno s tem so se stvari razvile in bistveno spremenile z liberalizacijo radijskih in TV oddaj v Italiji in z novim pojavom poplave zasebnih radijskih in TV oddaj.

Agencija „Alpe Adria“ je sredstvo slovenske narodnostne skupnosti v Italiji za uveljavljanje njenih pravic in je v treh letih dela temeljito obvestila italijansko javnost o problemih te skupnosti. Zelo verjetno je tako več Italijanov izvedelo za obstoj Slovencev v Italiji in za njih probleme, kot z delovanjem vseh ostalih sredstev prej in z vsemi zelo velikimi napori narejenimi v desetletjih. To pa najbolj privlačen, zanimiv, nikakor ne odbijajoč televizijskemu mediju prilagojen način.

Vendar pa ne gre samo za ta pristop, saj so dnevno vesti prisotne na koprskem italijanskem signalu, istočasno tudi dnevni prispevek k politiki odprte meje, italijansko-jugoslovenskega sodelovanja, utrjevanju gospodarskih, kulturnih in političnih vezi. Skratka, agencija je s svojimi dnevno objavljenimi vesti aktivni činitelj sodelovanja, zblizevanja in krepitve odnosov.

Bogo Samsa

(Nadaljevanje prihodnjic)

Lepa knjiga najlepše darilo

Pomagati vam hočemo pri izboru daril, zato vam predstavljamo majhen izbor iz naše bogate zaloge slovenskih knjig.

- Josip Ribičič: **MOJA MLADA LETA**, 218 str. pl. 85
- Hans Baumann: **VOJSKOVAL SEM SE S HANIBALOM**, 238 str. pl. 118
- Walter Scott: **IVANHOE**, dve knjigi skupaj 494 str. pl. 200
- Charles Dickens: **OLIVER TWIST**, dve knjigi skupaj 468 str. pl. 200
- Rudyard Kipling: **POGUMNI KAPITANI**, 228 str. pl. 145
- Jurij Brežan: **ZGODBA O LJUBEZNI**, 142 str. pl. 78
- Vitan Mal: **SREČA NA VRVICI**, 150 str. pl. 70
- Tone Seliškar: **BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA**, žepna knjiga 20
- Boris Prikrlj: **PEKEL NA PACIFIKU**, bitke na Tihem oceanu med drugo svetovno vojno 90
- Miran Sattler: **BITKA NA NERETVI**, eden največjih podvigov v narodno-osvobodilni borbi 40
- Janusz Pielkiewicz: **AGENTI, VOHUNI, VOJAKI**, za kulisami druge svetovne vojne 50

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

■ Knjigarna „Naša knjiga sprejema naročila za naslednje časopise in revije: Delo, Nedeljski dnevnik, Večer, Primorski dnevnik, 7 dni, Jana, Teles, Antena, Stop, Avtomagacin, Pavliha, Zabavnik, Komunist, Naši razgledi, Sodobno kmetijstvo, Moj mali svet, TV-15, Sodobnost, Mladi rod.

■ Na zalogi imamo voščilne karte za božične in noveletne praznike.

K N J I G A R N A

„Naša knjiga“

C E L O V E C
Paulitschgasse 5-7

AVSTRIJA 1

PETEK, 1. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Gotika v Avstriji —

10.30 Klub seniorjev — 11.00 Scalawag — 13.15 Otvoritev alpskega predora — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Odprava v srednji vek — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 MI — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oddaja XY — 21.25 Grede — 22.25 Šport — 22.35 Zrtev velike ljubizni — 0.10 Oddaja XY — 0.25 Poročila.

SOBOTA, 2. 12.: 15.25 Vedno samo ti — 17.00 športna abeceda — 17.30 Moj stric z Marca — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Peter Alexander predstavlja

(Dalje na 8. strani)

ŠPORTNI VESTNIK

KMALU SE BO PRIČELA ZIMSKA SEZONA TER BORBA ZA SVETOVNI POKAL V SMUCANJU

Nova sezona za svetovni pokal v alpskem smučanju je pred vrati (pričetek naj bi bil 6. decembra v Val d'Isere), toda zimska športna središča še nimajo zadosti snega. Če v Val d'Isere do konca tega tedna ne bo snežilo, je mednarodna smučarska zveza (FIS) že stavila alternative: tekmovalje v Franciji se bodo kot planirano odvijala, ali pa se bo sezona pričela en teden pozneje.

Terminsko bi se potem ne spremenile samo tekmovalje v Val d'Isere, temveč tudi v naslednjih krajih tekmovalj za svetovni pokal. Kot zadnje tekmovalje v decembru je na sporedu veleslalom in slalom v Kranjski gori (21. in 22. decembra). V Kranjski gori se bodo srečali najboljši moški tekmovalci iz smučarskega cirka. V primeru, da bi se tekmovalje v Franciji pričela šele teden pozneje, bi Kranjska gora bila na vrsti šele 3. in 4. januarja 1979. Isto bi veljalo seveda tudi za decembrska tekmovalja v Madoni di Campiglio, Gröden in Cortini (pri moških) ter Cerviniji in Piancavallo pri ženskah.

NOGOMET DOMA IN PO SVETU

Preteklo sredo so bile na sporedu igre 3. kola v UEFA tekmovalju. Od jugoslovanskih klubskih moštev je drugo kolo doseglo le moštvo Crvene Zvezde, ki je v Beogradu imelo v gosteh moštvo iz Arsenala, ki je v drugem kolu eliminiralo Hajduk iz Splita. Tekma je bila na dobrem nivoju samo prvih dvajset minut, v katerih je padel tudi edini gol za Crveno Zvezdo. Mrežo je zatresel Blagojevič. Angličani v jugoslovanskem taboru ne računajo več z uvrstitvijo v četrtfinale. Najbolj uspešne ekipe v tem tekmovalju so ekipe iz ZRN. Štiri moštva so se kvalificirala, za uvrstitve v četrtfinale pa se lahko kvalificirajo še vse štiri. Najboljše izglede imajo VfB Stuttgart (doma 4:1 proti Dukli iz Prage), MSV Duisburg (v Strasbourgu 0:0) in Hertha BSC (1:2 v Esbjergu). Le Mönchengladbach bo imel težave, saj je moštvo na domačem igrišču remiziralo proti Slask Breslavu 1:1. Ostali izidi:

Honved Budimpešta — Ajax Amsterdam 4:1
Valencia — Westbromwich Albion 1:1
AC Milan — Manchester City 2:2

V avstrijski prvi zvezni ligi se Dunajska Austria vedno bolj oddaljuje od ostalih klubov. Po uspehi revanši proti Innsbrucku (prvo tekmo so Tirolci zmagali z 4:0) z 3:0. Austria že dva meseca ni oddala več nobene točke! Zanimivo tudi, da prihajata tudi najboljša dva strelca v Avstriji od Avstrije. Parits je dosegel 14 krat zadel v gol, Schachner pa ima 10 golov na svojem kontu. Prednost Avstrije znaša sedaj pet točk na Rapid in sedem na Vost. Tekma med tema dvema ekipama se je končala v Linzu brez golov. Brez zadelov so se končale tudi igre med Sturmom in Salzburgom, ter Admiron in GAK-om. Sportklub pa je igral proti Vlni 5:1.

V drugi zvezni ligi se je preteklo soboto in nedeljo končala jesenska sezona. Jesenski prvak je postal LASK s tremi točkami prednosti na VSV iz Beljaka. VSV, celovška Austria, Bregenz — ta tri moštva imajo edina še možnost, da bi spomladi

Tamburaška revija v Škofji Loki

Preteklo soboto so se na III. tamburaški reviji v Škofji Loki srečali tamburaški zbori iz Slovenije in Koroške. Ta glasbeni festival tamburic se je odvijal pod okriljem Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije. Prireditelj, ki jo je izvrstno pripravil oz. izvedel tamburaški zbor „Biserica“ iz Reteč, se je odigravala na zelo visoki glasbeni ravni.

Poleg tamburašev iz Reteč (starejši in mlajši) pod vodstvom neumornega Franca Ranta, sta navdušila tamburaška zbor Emona iz Ljubljane in iz Ptuj. Kot najmlajši so se predstavili tamburaši iz Bohinjske Bistrice. Koroško je na tej III. tamburaški reviji zastopal ansambel iz Loč nad Baškim jezerom, ki je z venčkom koroških valčkov in pesmimi iz Dalmacije navdušil publiko.

še ujela LASK. LASK je v zadnjem kolu zmagal v Dornbirnu 3:0. Koroški zastopniki so se nekoliko slabše odrezali. VSV je zmagal proti Kittseeju 3:1. Austria je igrala v Bregenzu 1:1, SCA je izgubil doma 3:0, izključen pa je bil na tej tekmi Tone Hrovatič, igralec iz Ljubljane, ki je to leto pristopil št. Vidčanom. SV je izgubil v Wr Neustadtu 2:0. Za negativno senzacijo je poskrbel WAC, ki je na domačem igrišču izgubil proti Anifu 1:2. Za Anif so bile to prve točke v okviru tekmovalja v drugi zvezni ligi.

EKIPA DIJAŠKEGA DOMA ZMAGALA NA TURNIRJU KDZ V DVORANI

Že drugič je Koroška dijaška zveza priredila nogometni turnir v dvorani. Lansko leto si je osvojila pokal ekipa višješolcev iz Marjanišča. Letos pa se je med sedmimi ekipami izkazala kot najboljša ekipa iz dijaškega doma SŠD. Na poti v finale je to moštvo premagalo najprej sedmošolce 5:3, nato petošolce 8:0, v finalu pa osmošolce iz Marjanišča kar 9:3. Ekipo dijaškega doma so tvorili Flori in Mirko Wieser, Olip, Mačnik, Ošina (vsi 6. razred), Schellander in Schummer (oba iz 7. razreda) ter Velik iz osmega razreda.

HOKEJ NA LEDU

V zadnjem kolu druge serije v avstrijskem tekmovalju prve zvezne lige, je celovški KAC z remijem v Innsbrucku pred 6000 gledalci uspešno branil prvo mesto na lestvici. Tekma je potekala izredno hitro in dramatično. Prvi gol so dali Celovčani sami sebi, ko je črna ploščica skočila z drsalk celovškega igralca v gol. Še v prvi tretjini je Ahokainen izenačil. Drugo tretjino so Tirolci zmagali z 1:0, v tretji in zadnji tretjini je KAC najprej izenačil z golom Königa in imel tudi najboljšo fazo, toda prav v tej fazi je Innsbruck tretjič šel v vodstvo. Kmalu nato pa je Pöck izenačil, igra pa se je končala 3:3. Prvi nasledovalec je še naprej Kapfenberg, ki je v Beljaku po zaslugi izvrstnega Gurejeva zmagal z 6:5. WEV je doma premagal Salzburg 7:5, ATSE pa je remiziral z Feldkirchnom 4:4.

BOJAN KRIZAJ

Tržičan Bojan Krizaj je v nedeljo zmagal v veleslalomu na ledeniku Jochsteinu (Južna Tirolska). Čeprav je bil v prvem spustu le šesti, se je v izredno uspelem drugem spustu prebil na prvo mesto in zadel kot eno sekundo distanciral Italijana Bernardija. Ingemar Stenmark zaradi bolezni ni startal, zmogovalec slaloma Bolgar Petar Popangelov pa je izpadel. Krizaj se je v slalomu uvrstil na 13. mesto.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

V preteklem šolskem letu je v organizaciji Slovenske prosvetne zveze bilo izvedeno prvo tekmovalje za bralne značke na Koroškem. Da bo mladina poleg obveznega šolskega branja segla še po drugih leposlovnih delih, razpisuje tudi za šolsko leto 1978-79

TEKMOVANJE ZA BRALNE ZNAČKE

Prijave za tekmovalje so možne pri krajevnih slovenskih prosvetnih društvih in v slovenski študijski knjižnici v Celovcu, Tarviser Straže 16, kjer bodo zastopniki društev ali posamezniki dobili vse tozadevne informacije.

Učenske Strokovne gospodinjke šole v Šentrupertu pri Velikovcu prisrčno vabijo na **KULTURNO PRIREDITEV** v nedeljo 10. decembra 1978, ob 14. uri v Šentrupertu pri Velikovcu. Poleg ostalega programa bo lepa igra v petih dejanjih **„PRAVO PRIJATELJSTVO“**

ELAN SKI

Ko jih spoznaš,
jim ostaneš zvest!
Kot Ingemar Stenmark

V soboto 2. 12. 1978 ob 10. uri

ODPIRAMO

na Brnci, Kärntnerstr. 48, našo trgovino

ELAN SPORTSHOP

s širokim programom zimsko športnih artiklov
z nizkimi cenami in nagradno igro.

Pričakujemo Vaš obisk!

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

posebnosti — 21.55 šport — 22.20 Tagart — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 3. 12. 10.00 Semeni — 15.30 Stari čoln — 17.00 Toby in Tobias — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Operni vodič — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Koš za odpadke — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.55 Nočni izbor — 22.40 Jazz iz St. Gerolida — 23.00 Poročila.

Ponedeljek, 4. 12. 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Francoščina — 10.30 Žrtev velike ljubezni — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Golden Silents — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Silke iz

ČETRTEK, 7. 12. 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz starij — 10.30 Lina Braake — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Service box — 20.15 Dalli, dalli — 21.45 šport — 22.25 Mož z Laramie-ja — 0.05 Poročila.

— 19.00 Faruk ali pognana monarhija — 19.50 Hudičeva žetev v Velke Losyni — 20.00 „Telebobjektiv“ — 21.00 Z dežnikom, šarmom in melono — 21.50 Čas v sliki s kulturo — 22.25 Trailer.

ČETRTEK, 7. 12. 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Kulturni magazin — 19.30 Roller Coaster — 20.00 Rosmersholm — 22.00 Čas v sliki s kulturo — 22.35 Klub 2.

AVSTRIJA 2

PETEK, 1. 12. 18.00 Orientacija — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.20 Jaz, Klavdij, cesar in bog — 20.15 Novo v znanosti — 21.00 Nova — 21.25 Videli se bomo spet pred sodiščem — 22.25 Čas v sliki s kulturo in karikatura tedna — 23.00 Mednarodna predstava v petek: All you Need is love.

SOBOTA, 2. 12. 16.15 Vse življenje je kemija — 17.00 Klub regional — 17.55 Gospodarjenje — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Pustolovščina divjina — 20.00 Galerija — 20.15 Prijateljci — 22.05 Bourbon Street.

NEDELJA, 3. 12. 11.15 ORF stereo koncert — 16.00 Stekleni človek — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 O 9 (Zgornja Avstrija) — 18.00 Six of a Kind — 19.00 Sence preko Sia Chen — 19.30 The Munsters — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Odkritelji — 21.00 Glasbeni magazin — 21.55 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 4. 12. 18.00 Song Alive — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Trije obrazi Madame Soh — 19.30 Kitara za vse — 20.00 Ana Karenina — 21.00 Veselje ob glasbi — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Aloise.

TOREK, 5. 12. 18.00 Kaj bi lahko postal? — 18.30 Novo v znanosti — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Lina Braake — 21.25 Čas v sliki s kulturo — 22.00 Klub 2.

SREDA, 6. 12. 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 (Salnograška)

HIŠA TETE BARBARE

v nedeljo 3. 12. 1978, ob 11. uri (po maši) v Farni dvorani v Zvabeku. Prireditelj: KPD „Drava“ v Zvabeku.
V nedeljo 3. 12. 1978, ob 14. uri v Farni dvorani v Pliberku. Prireditelj: Farna mladina v Pliberku.
V nedeljo 3. 12. 1978, ob 19. uri v Farni dvorani v Vogrčah. Prireditelj: Farna mladina v Vogrčah.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 1. 12. 14.10 Celovški radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: Hišna imena... — Veselo naokrog.

SOBOTA, 2. 12. 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 3. 12. 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo...
PONEDELJEK, 4. 12. 14.10 Celovški radijski dnevnik — „30 let med. varstva manjšin...“ 2. (dr. Miran Zwitter).

TOREK, 5. 12. 9.30 Pisani svet — 14.10 Celovški radijski dnevnik — šport — Knjige za vas.

SREDA, 6. 12. 14.10 Celovški radijski dnevnik — Komorna glasba.

ČETRTEK, 7. 12. 14.10 Celovški radijski dnevnik — „Kdo je za koga?“

ŠAHOVSKI TEČAJ

Slovenska športna zveza — šahovski krožek vabi ljubitelje šaha na tečaj, ki bo vsak četrtek ob 18.30 uri v Dijaškem domu SŠD v Celovcu, Tarviser Straže 16.

Tečaj vodita Jurij Deisinger in Julij Iskra. Glede starosti ni omejitev. Zato vsi ljubitelji šaha prisrčno vabljeno!

Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00 Ceste San Francisca — 21.50 Poročila in šport.

TOREK, 5. 12. 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Song Alive — 10.00 Oksidacija in redukcija — 10.30 Vedno samo ti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 17.30 Za predšolske otroke — 18.00 Dragulji sedmega kontinenta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Iščemo prominentnega pisatelja — 20.15 Oddaja ugank — 21.10 „Lepša bodočnost“ — 22.05 Ana Karenina — 23.00 Poročila in šport.

SREDA, 6. 12. 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Gospodarjenje — 10.00 Neznano sosedstvo — 10.30 Six of a Kind — 17.00 Novi Strolici — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mož v hiši — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Zgodbe iz Avstrije — 21.00 O miklavževanju — 21.50 Poročila in šport.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Barovlje.

SLOVENSKA KMEČKA ZVEZA 9020 Celovec, Gasometerg. 10/1

vabina strokovno zborovanje (FACHTAGUNG)

ki bo v petek 15. decembra 1978 s pričetkom ob 9. uri dopoldne v gostilni Šoštar (Albert Smrečnik) v Globasnici.

Obravnava sledeče tematike:

- a) Aktualna davčna vprašanja (Aktuelle Steuerfragen), Pravo stvarno zavarovanje (Die richtige Sachversicherung) OLWR. Dipl.-Ing. Friedemann Zwatz
- b) Izbira krajevno ustreznih donosnih sort v pridelovanju koruze in žita (Standorts- und leistungsbezogene Sortenwahl in Mais- und Getreideanbau) Dipl.-Ing. Dr. Sembach

Zainteresirani kmetovalci iz Globasnice in okolice naj se zborovanja zanesljivo udeležijo.

o d b o r